

En fallstudie av targeted
killings med drönare och dess
påverkan på terrorism i
Pakistan.

Drönarattackers effekt på terrorism -fallet Pakistan

Författare: Lovisa Örming
Handledare: Charlotte Wagnsson
Försvarshögskolan, Institutionen
för Säkerhet och Strategi, ht 2012
Statsvetenskap inr.
Säkerhetspolitik, C-uppsats 15 hp

Abstract

The United States use of Unmanned Combat Aerial Vehicles (UCAV) or drones for targeted killings of terrorists has been on the rise in recent years and the method has become the core element of president Obamas strategy in the war against terror. This study examines the deterrent effect of targeted killings on terrorism using UCAV/drones as a method of counterterrorism. Building on the literature on counterterrorism, UCAV, targeted killings, deterrence theory and statistics on terrorism the study provides a case study of the CIA drone operations in Pakistan between the years 2004-2010. The goal has been to analyze drone operations and the extent of terrorism from the beginning of the drone campaign until 2010. This as a means of identifying possible trends in terrorism activity due to the occurrence of drone strikes. Findings suggest that the possibility of a deterrent effect is far from evident and that there are some indications of increased terrorism.

Key words: *Targeted killings, Drones, Counterterrorism, UCAV, Pakistan, Terrorism.*

Innehåll

1 Inledning	4
1.1 Kampen mot terrorism.....	4
1.2 Antiterrorismpolicy	4
1.3 Antiterrorverktyg	5
1.4 Problematisering	8
1.5 Syfte och frågeställning.....	8
1.6 Avgränsningar.....	9
1.7 Disposition.....	9
2 Teori och teoriansknytning.....	10
2.1 Historik.....	10
2.2 Deterrence Theory.....	11
2.3 Avskräckning med drönare.....	13
2.4 Kritik av teorin.....	14
3 Metod och forskningsdesign	14
3.1 Fallstudie	14
3.2 Material och källkritik	17
3.3 Validitet och reliabilitet.....	18
4 Resultat	19
4.1 Targeted killings	19
4.2 CIA:s targeted killings.....	20
4.3 Drönare	21
4.4 Hur drönare beväpnades	21
4.5 Att avskräcka terrorister	23
4.6 FATA-området.....	24
4.7 Drönarattacker i Pakistan	26
4.8 Statistik över terrorism i Pakistan	31
5 Analys	36
5.1 Terrordåd.....	36
5.2 Självmondsattacker.....	37
5.3 Terrordåd mot statliga mål	37
5.4 Terrordåd utförda av Al Qa'eda.....	38
5.5 Terrordåd utförda av talibaner	39
5.6 Dödsfall på grund av terrordåd	39
5.7 Generella drag och möjliga orsaker	40
5.8 Slutsatser.....	44
5.9 Förslag till forskning	44
Källförteckning	46

1 Inledning

1.1 Kampen mot terrorism

Attackerna den 11 september 2001 mot USA blev inledningen till det så kallade ”kriget mot terror”. Till skillnad från konventionell krigsföring präglas kampen mot terrorism av asymmetri, där aktörerna och hotbilderna är otydliga och skiftar. Användandet av uttrycket terrorist i denna uppsats syftar på USA:s syn och speglar därmed nödvändigtvis inte författarens åsikter. En av svårigheterna med att undersöka terrorism är att det saknas en internationellt accepterad definition av begreppet. Därtill saknas i stort erkända modeller och teorier om fenomenet terrorism. Detta innebär att det även finns en brist på modeller och teorier om hur terrorism kan bekämpas.¹ I uppsatsen använder jag mig av det svenska uttrycket antiterrorism istället för den engelska motsvarigheten *counterterrorism*. Terrorism kan definieras som uppsåtligt hot om våld eller våld från individer eller subnationella grupper för att uppnå politiska eller sociala mål genom att åsamka rädsla hos en stor publik bortom de direkt påverkade offren.² Antiterrorism innebär staters försök att genom olika handlingar hindra terrorattacker eller begränsa konsekvenserna av terrorism³. Två av huvudmålen för antiterrorism är 1) att minska terroristernas möjligheter att organisera våldsdåd samt 2) underminera deras motivation till att använda våld⁴.

1.2 Antiterrorismpolicy

Todd Sändlers beskrivning av staters antiterrorverksamhet skiljer mellan två alternativa åtgärder; proaktiva och defensiva. Vid proaktiva policys utgör terroristerna och deras anhängare själva målet. Syftet är då att försvaga deras operativa möjligheter och därmed minska attackerna till omfattning och antal. Defensiva policys däremot avser skydda möjliga mål från attacker samt minimera skadorna vid en attack⁵.

Boaz Ganor nämner tre inriktningar och mål för staters antiterrorismarbete 1) eliminera terrorism, 2) minimera skadorna orsakade av terrorism samt 3) förebygga ökning av terrorism.⁶ Min studie berör främst mål 3 då jag avser undersöka om drönarattackerna i Pakistan har haft en avskräckande effekt på utövandet av terrorism. Enligt David Omand är

¹ COT Institute for Safety, Security and Crisis Management (2007), s5, Gearson, (2012), s 172.

² Sandler, (2005), s 75.

³ COT Institute for Safety, Security and Crisis Management (2007), s 6.

⁴ Wilner, (2011), s 5.

⁵ Sandler ur COT Institute for Safety, Security and Crisis Management (2007), s 6.

⁶ Ganor ur COT Institute for Safety, Security and Crisis Management (2007), s 6-7.

terrorismens främsta vapen dess användning av ideologi i kombination med strategiskt tänkande. Omand anser därmed att det inte räcker att endast undanröja terrorceller eller ledare för terrornätverk. Vad som krävs är en förändring av ideologin som ett led i arbetet med antiterrorism⁷.

Många forskare anser att militära medel som antiterrorverktyg endast bör användas som sista utväg, på grund av de potentiella riskerna för *backlash* dvs. den motreaktion som dessa kan medföra t.ex. våldsamma upplopp och möjligtvis ökad terrorism.⁸ Ett skäl till användning av militära medel kan vara brist på kunskap om och förståelse för terrororganisationers roll på sin hemmaplan. En militär attack mot en terrorgrupp med starkt stöd bland sina landsmän kan fördjupa en konflikt.⁹

1.3 Antiterrorverktyg

Terrorism innebär att angrepp kan ske inom många områden och att staten därmed måste försöka skydda sig inom samtliga områden dvs. politiska, ekonomiska, militära, nationella, internationella osv.¹⁰ På det politiska planet kan antiterrorverktyg syfta till att lösa de övergripande problem som leder till terrorism. Stater riktar då in sig på terroristernas politiska, sociala eller ekonomiska situation och arbetar försiktigt genom politiska förändringar, utan att därmed ge efter för terroristernas krav.¹¹ På det ekonomiska planet handlar det till stor del om att stoppa terroristernas inkomstkällor. För att detta ska vara effektivt krävs oftast internationellt samarbete. Metoder som används är bojkott eller sanktioner riktade mot statliga sponsorer eller individuellt stöd till terrorister, frysande av tillgångar, handelsförbud, reseförbud, förbud mot vapenförsäljning samt sanktioner mot företag som investerar i länder som tros vara statliga sponsorer av terrorism. Metodens effektivitet är bräcklig då det räcker med att en stat fortsätter att subventionera eller ha ett utbyte med terrorister för att rasera det önskade resultatet av sanktionerna.¹² Vad gäller juridiska åtgärder mot terrorism handlar det internationellt sett om signering och ratificering av internationella konventioner och protokoll, olika former av utlämningsavtal

⁷ Omand ur COT Institute for Safety, Security and Crisis Management (2007), s 8.

⁸ Sandler ur COT Institute for Safety, Security and Crisis Management (2007), s 27.

⁹ Auerswald, (2006) s 549.

¹⁰ Sandler, (2005), s 78.

¹¹ Graeme & Rohan, (2004), s 102-103.

¹² Ibid s 104-105.

av misstänkta terrorister stater emellan och ansträngningar för ömsesidig juridisk assistans och delande av information samt underrättelser.¹³

Exempel på militära antiterrormetoder är enheter med specialistkompetens som; bombrojning, gisslanräddning, ”*snatch squads*”¹⁴, fordonskontrollstationer, bevakning av kritisk infrastruktur samt enheter som spårar och hanterar hot/incidenter med CBRN (chemical, biological, radiological, nuclear) ämnen. Metoder för militär vedergällning innebär en suspension av det civila rättssystemet som ersätts av krigslag. Ur en internationell synvinkel kan ett militärt agerande mot en icke statlig aktör i en annan stat ses som en krigshandling. Därtill kan graden av *collateral damage*¹⁵ minska internationell samarbetsvilja. Vedergällning innebär även legala svårigheter och legitimitetsproblem där frågan är om agerandet är rättfärdigat under FN-stadgans artikel 51 om rätten till självförsvar.¹⁶ Underrättelseorgan är viktiga delar av antiterrorismarbete, då det ofta är underrättelse som är grunden för och formar staters agerande. Insamling av information sker genom signalspaning, övervakning av elektronisk kommunikation samt genom infiltratörer och agenter.¹⁷ Därtill kommer andra medel för att bekämpa terrorism som ökad gränskontroll och visumreglering samt *counter propaganda* som avser motverka den propaganda som sprids av terrorister.¹⁸ Ett av de mer kontroversiella antiterrorverktügen idag är *targeted killings*, vilket innebär avsiktligt dödande av primärt högt uppsatta terrorister¹⁹.

Ett vapen som i detta sammanhang blivit allt mer framträdande i USA:s kamp mot terrorismen är förarlösa flygplan, så kallade drönare eller UAV²⁰. Från början användes dessa för spaning, men de har de senaste åren allt mer börjat användas för *targeted killings*. Dessa utförs numera regelbundet som ett antiterrorverktyg för att eliminera Al-Qa’eda²¹ ledare och andra eftersökta terrorister, främst i Pakistans klanområden de så kallade ”Federally Administered Tribal Areas (FATA)”²² eller Pakhtunkhwa (hemlandet för Pakistanska Pashtun

¹³ Ibid (2004), s 105-107, Gearson, (2012), s 172.

¹⁴ Specialtränad grupp som skingrar demonstranter genom att snabbt plocka ut och arresterar upprorsledarna.

¹⁵ Oavsiktliga skador på civila mål. Nationalencyklopedin besökt den 20 december 2012.

¹⁶ Graeme & Rohan, (2004), s 107-109.

¹⁷ Ibid s 111-113.

¹⁸ Ibid, s 113-116.

¹⁹ Wilner, (2011), s 19, Fisher, (2007), s 10.

²⁰ Unmanned Aerial Vehicle.

²¹ Islamistisk nätverksorganisation bestående av flera militanta grupper. Nationalencyklopedin besökt den 20 december 2012.

²² Aslam (2011) s 313.

klaner)²³. Pakistan har varit mål för USA:s mest omfattande drönarkampanj hittills, men drönarattacker har även skett i Jemen, Somalia och Afghanistan²⁴. Även många andra länder använder sig av drönare, McCrisken beräknar att omkring ¼ av världens stater utvecklar eller producerar drönare idag²⁵. Svenska försvaret anskaffade redan 1999 ett UAV system från Frankrike som omfattade tre obebäpnade drönare. 2011 ersattes dessa av systemet UAV 03 Örnen som även det är obebäpnat. Idag förfogar den svenska försvarsmakten även över ett system med mindre spaningsdrönare vid namn Falken som monteras ihop på plats samt inte är beroende av fordon för förflyttning utan bärs i två packningar. Uppgifter om antalet drönare som försvaret innehar idag uppges inte.²⁶

Under president Barack Obamas första år i ämbetet 2009, utfördes totalt 53 drönarattacker mot terrorister i Pakistan. Det är fler än under president George W. Bushs 8 år i ämbetet, som resulterade i totalt 46 drönarattacker i Pakistan. Sedan dess har antalet attacker stadigt ökat.²⁷ Drönarprogrammet har under Obamas tid vidgats och utgör nu kärnan i hans administrations antiterrorpolicy²⁸. En av anledningarna till att Pakistan blivit huvudmål för USA:s drönarattacker är att deras FATA område har blivit tillflyktsort för Al-Qa'eda och talibaner²⁹ som flytt från Afghanistan efter USA:s invasion 2001³⁰. Området har också av U.S National Intelligence Estimates upprepade gånger omnämnts som ett av de största hoten mot USA:s nationella säkerhet³¹. Fram till 2004 kunde talibaner och Al Qa'eda anhängare husa relativt fritt i området som blev känt som "Talibanistan".³²

En viktig del av problemkomplexet med drönare och targeted killings för USA rör det faktum, att även om dessa anses exakta vad gäller att träffa avsedda mål, så kan de även leda till civila offer. En central fråga ligger därmed i hur dödandet av ett antal terrorledare ska vägas mot *the battle of hearts and minds* bland 160 miljoner medborgare i Pakistan, som är en del av kriget mot terror.

²³ Williams, (2010), s 871.

²⁴ McCrisken (2011), s 793.

²⁵ Hudson, Owens & Callen, (2012) s 154.

²⁶ <http://www.forsvarsmakten.se/sv/Materiel-och-teknik/Avvecklade-materielsystem/UAV-systemet-Ugglan/>, <http://www.forsvarsmakten.se/k3/Om-forbandet/UAV-Unmanned-Aerial-Vehicle/> besökt den 2 januari 2013.

²⁷ McCrisken (2011) s 793.

²⁸ Ofek (2010) s 35.

²⁹ Afghansk militär och religiös rörelse. Nationalencyklopedin besökt den 20 december 2012.

³⁰ Aslam (2011) s 316.

³¹ Williams, (2010), s 871 .

³² Ibid, s 872, Barnidge, Jr (2012), s 418.

1.4 Problematisering

Idag läggs allt mer resurser i västerländska demokratier på terrorbekämpning, samtidigt som forskningen om antiterrorverksamheters faktiska effektivitet fortfarande är mycket begränsad³³. Det paradoxala är att det finns mycket forskning om *deterrence theory*³⁴ samt terrorism³⁵, men relativt få studier som har undersökt det möjliga sambandet mellan dessa. Den forskning som finns fokuserar oftast på möjligheterna att avskräcka stater från att utrusta terrororganisationer med WMD (Weapons of Mass Destruction)³⁶ och att avskräcka terrorism genom ökade säkerhetsåtgärder. Än mer outforskat är *targeted killings* faktiska inverkan på terrorism³⁷.

Mer forskning kring avskräckning vad gäller terrorism och *targeted killings* skulle möjliggöra ett bättre underlag för stater kring hur de kan bemöta terrorism effektivt. Något som i dagens asymmetriska säkerhetsläge torde vara av intresse för flera länder.³⁸ USA:s fortgående krig mot terrorism innefattande upprepade elimineringar av terrorister med drönarattacker bidrar till vikten av fortsatt forskning kring dessa frågor. En stor del av diskussionen kring *targeted killings* och drönare fokuserar på de lagliga, etiska och moraliska aspekterna av dess användande. Något som också är relativt väl undersökt³⁹. Jag har därför valt att fokusera på attackernas avskräckande potential vad gäller terrorverksamhet. Den viktigaste frågan är således enligt min mening: hur väl fungerar drönarattacker som antiterrorverktyg för att avskräcka terrorverksamhet?

1.5 Syfte och frågeställning

Syftet med min undersökning är att utifrån *deterrence theory* analysera den möjliga avskräckande effekt som *targeted killings* genom drönare kan ha på terrorism i Pakistan. Avsikten är således inte att fastslå orsakssamband, utan att diskutera potentiella samband

³³ Arce M & Sandler, (2005), s 184.

³⁴ Se Edward Rhodes, Colin S. Gray, Keith B. Payne, Robert Jervis, Charles T. Allan, Richard Harknett, John J. Mearsheimer, Lawrence Freedman, Jeffrey Berejikian, Keith B. Payne, Glenn H. Snyder, samt fler.

³⁵ Se Adam Dolnik, Robert A. Pape, Jessica Stern, Graham Allison, Martha Crenshaw, Rex A. Hudson, Bruce Hoffman, David Lake, Marc Sageman, John Gearson, Mark Juergensmeyer, Brian Jenkins, samt fler.

³⁶ Se David P. Auerswald, Derek Smitti, Andrew Newman, Jasen Castillo, Gavin Cameron, samt fler.

³⁷ Wilner, (2010), s 308.

³⁸ Wilner, (2011), s 4.

³⁹ Se Jeffrey A. Sluka, Benjamin R. Farley, Chetan Bhatt, Frank Sauer and Niklas Schörnig, Tyler Wall and Torin Monahan, Laurie Calhoun, Christian Enemark, Bradley Jay Strawser samt fler.

mellan *targeted killings* med dönare och förekomsten av terrorism. Det empiriska underlag som jag presenterar är avsett att möjliggöra en sådan diskussion.

Min frågeställning är:

- Hur väl fungerar *targeted killings* med drönare som antiterrorverktyg för att avskräcka terrorism i Pakistan?

Jag kommer söka besvara frågeställningen med en fallstudie innefattande en historisk redogörelse av drönarattackerna samt en genomgång av statistik över terrorism i Pakistan. Det ger mig möjlighet att analysera om drönarattackerna har haft någon avskräckande effekt på terrorismen i landet.

1.6 Avgränsningar

I tiden avgränsar jag mig till USA:s drönarattacker och statistik över terrorism i Pakistan fr.o.m. 2004 t.o.m. 2010. Detta då drönarattackerna startade år 2004. Vidare finns det mest utförliga data om attackerna t.o.m. 2010. För 2011 och framåt är data fortfarande osäkra. Att jag valt Pakistan beror på att det är det land som under längst tid utsatts för drönarattacker och varifrån det finns mest datamaterial tillgängligt⁴⁰. Detta är även anledningen till att jag enbart studerar ett fall och inte genomför t.ex. en komparativ fallstudie. Material om drönarattacker i andra länder är högst bristfälligt. Valet att studera attackerna över tid och inte enskilda attacker beror också på det bristfälliga material som finns angående enskilda attackers påverkan på civilbefolkningen och att jag genom att studera attackerna över tid har möjlighet att i någon mån utröna samband mellan drönarattacker och terroristaktivitet. Folkliga reaktioner omnämns kortfattat och då med syftet att belysa konsekvenser utifrån avskräckningen.

1.7 Disposition

I kapitel 2 redovisas teorin som följs av metod i kapitel 3. Kapitel 4 innehåller resultatredovisning som leder fram till kapitel 5 där analysen av mitt material genomförs. Kapitel 5 avslutas med förslag till forskning.

⁴⁰ Hudson, Owens & Callen, (2012) s 143.

2 Teori och teoriansknytning

2.1 Historik

Ur ett militärt perspektiv har *deterrence* existerat sedan uppkomsten av rivaliserande stammar och stater⁴¹. Introduktionen av militärflygplan innebar nya möjligheter att hota fiendeländer utan att involvera armén eller flottan. Kärnvapen och dess första detonering i augusti 1945 medförde en drastisk förändring av möjligheterna till avskräckning där en skiljelinje tydliggjordes mellan att vinna över en fiende och att straffa en fiende. Fram till 1949 åtnjöt USA fördelen att vara ensam om kärnvapen, vilket innebar en sorts automatisk avskräckning från fiendeattacker. Problem uppstod dock när Sovjetunionen utvecklade kärnvapen, vilket ledde fram till den ömsesidiga avskräckning som rådde under Kalla kriget.⁴²

Deterrence som teori har till viss del hamnat i skymundan sedan Kalla krigets slut och särskilt så efter attackerna den 11 september 2001⁴³. Att innehav av kärnvapen skulle avskräcka fiender från att attackera fick ett abrupt slut genom attackerna 11/9, som var de första direkta attackerna på amerikansk mark sedan andra världskriget. *Deterrence* ansågs därmed inte längre fungerade som tillräckligt skydd, vilket nämndes i den amerikanska *National Security Strategy* 2002.⁴⁴ Metoden betraktades som föga behjälplig i det nya asymmetriska säkerhetsklimatet, där fienden kan vara statlig, icke statlig, upprorsmän, gerillagrupper, miliser, kriminella, terrorister samt att dessa kan vara verksamma såväl globalt som lokalt⁴⁵. Denna förutspådda ”död” för *deterrence* visade sig dock vara förhastad och redan i 2006 års *National Security Strategy* återkom begreppet.⁴⁶ Målet för *deterrence* mot asymmetriska hot ansågs vara att söka försvåra för terrorister att genomföra attacker, samt att avskräcka blivande terrorister.⁴⁷ *Deterrence* har möjligen blivit än mer attraktivt de senaste åren till följd av den teknologiska utvecklingen. Då vapnen blir allt mer precisa och tillförlitliga, minskar de moraliska följderna av *collateral damage*.

⁴¹ Wilner, (2010), s 314.

⁴² Harvey, (1997), s 6-7.

⁴³ Fisher, (2007), s 1, Long, (2008), s iii.

⁴⁴ Long, (2008), s vii-viii.

⁴⁵ Ibid, s 5, Gearson, (2012), s 193.

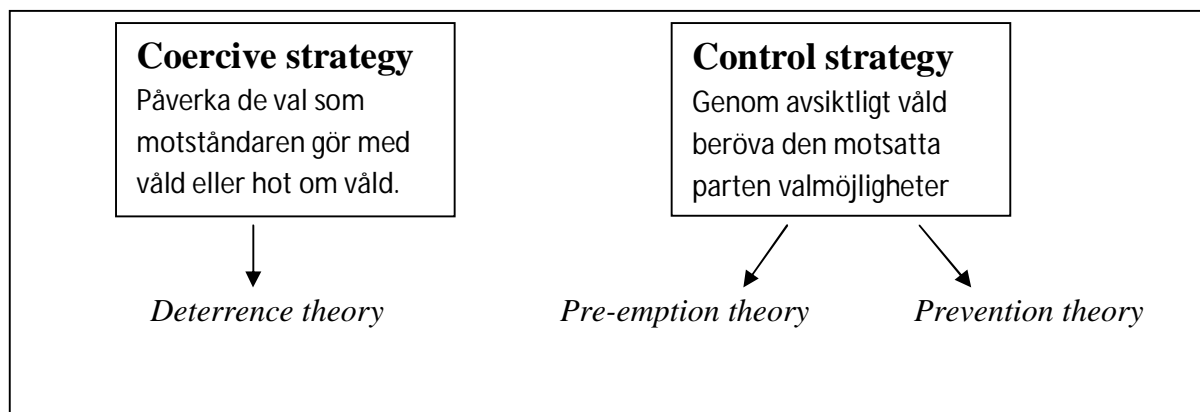
⁴⁶ Gearson, (2012), s 178, Long, (2008), s viii.

⁴⁷ Long, (2008), s 83-84.

2.2 Deterrence Theory

Min frågeställning ligger mellan teorier som *pre-emptive theory*, *deterrence theory* och *preventive theory*. Nedan följer ett förtydligande av dessa teorier, samt en motivering till varför mitt slutgiltiga val av teori föll på *deterrence theory*.

Lawrence Freeman redogör för dessa teorier på följande vis; *Deterrence theory* (avskräckning) handlar i grunden om att manipulera någons beteende genom hot⁴⁸. *Deterrence theory* är en del av *Coercive strategy*. Den strategin innefattar våld eller hot om våld för att påverka agerandet hos en aktör, däribland dess strategiska val⁴⁹. Ett av kriterierna är därmed att den som man söker påverka faktiskt har valmöjligheter. När våldet når gränsen där motparten inte längre har valmöjligheter har det övergått till *Control strategy*. Den innebär avsiktligt nyttjande av våld för att begränsa och eller undanröja den motsatta partens strategiska valmöjligheter⁵⁰. *Pre-emption theory* och *prevention theory* tillhör *Control strategy*.⁵¹ Där ligger alltså den grundläggande skillnaden mellan dessa teorier.

Figur 1: Coercive strategy och Control strategy

Både *pre-emptive theory* och *prevention theory* handlar alltså om att undanröja motpartens valmöjligheter. Skillnaden är att *prevention theory* innebär långsiktiga åtgärder för att ta hand om ett problem innan det blir ett stort problem, medan *pre-emptive theory* handlar om att

⁴⁸ Freedman, (2004), s 6.

⁴⁹ Ibid, s 26.

⁵⁰ Ibid, s 26, Gearson, (2012), s 173.

⁵¹ Freedman, (2004), s 27.

agera snabbt vid eminenta hot när man tror att en attack är på väg eller håller på att ske, som en slags avvärjningsmanöver.⁵²

Då terrornätverk ofta är löst sammansatta och ibland även globala innebär det att en total eliminering av dess valmöjligheter torde vara näst intill omöjligt att åstadkomma. Därmed blir *pre-emptive theory* och *preventive theory* av mindre intresse för fallet Pakistan, då dessa avser beröva motsatta parten dess valmöjligheter genom våld⁵³. De som är mål för drönerattacker har alltid ett val att inte fortsätta med terrorism. Och eftersom drönerattacker inte sker ”i skuggan av” närliggande attacker så anser jag att *pre-emptive theory* inte är applicerbar. Baserat på ovan förda resonemang har jag valt *deterrence theory* för denna studie, då denna avser påverka motståndarens val.

Enligt Glenn Snyder handlar *deterrence* om att avskräcka fienden från att agera våldsamt genom att delge fienden utsikten av kostnader och risker som uppväger dennes möjligheter till vinst. *Deterrence* fungerar därmed på fiendens intentioner⁵⁴. Inom litteraturen om *deterrence* finns många förgreningar. Man skiljer först mellan *conventional deterrence* och *nuclear deterrence* beroende på om kärnvapen används eller ej. *Deterrence* kan vidare delas upp i olika strategier beroende på hur akuta och specifika hoten är, så kallade *general* och *immediate deterrence*. Vidare görs skillnader beroende på hotets natur, där man skiljer mellan *deterrence by denial*, *retaliation* och *punishment*, vems intressen som hotas, *direct* och *indirect deterrence*, antalet deltagare som delger hotet, *cooperative* och *international deterrence*, samt huruvida hotet läggs på alla nivåer eller ej, så kallad *total* eller *limited deterrence*.⁵⁵

De flesta av ovan beskrivna delarna av *deterrence* är icke applicerbara på min studie då de dels syftar till avskräckning mellan stater, dels inte innefattar användandet av våld. Därför har jag valt att inte utveckla dessa vidare. Bland de olika strategierna av *deterrence* är endast *deterrence by punishment* applicerbart på min studie eftersom det är den enda del som är

⁵² Ibid, s 85-86.

⁵³ Ibid, s 123.

⁵⁴ Snyder, (1961), s 3-4.

⁵⁵ Harvey, (1997), s 13.

offensiv och innefattar ett faktiskt skadande av motståndarens ”värdefulla tillgångar”. Detta utan att man nödvändigtvis besegrar själva fienden.⁵⁶

2.3 Avskräckning med drönare

Deterrence theory omfattar följande 1) någon typ av kontroll som en aktör har över sin motståndares samtida och presumtiva ”värdefulla tillgångar”, 2) kommunikation av ett trovärdigt hot eller löfte att minska motståndarens tillgångar samt 3) motståndarens grad av övertygelse om att löftet eller hotet kommer genomföras.⁵⁷

Om man applicerar detta på min studie så kan terrorister som stannar i organisationen ses som terrornätverkens värdefulla tillgångar, främst ledare, blivande ledare och personer med specialistkunskap. Detta då terrornätverk upphör att existera utan dessa tillgångar.

Kommunikationen av trovärdigt hot eller löfte kan vara t.ex. de uttalanden USA gjort efter 11 september om hur de som ägnar sig åt terrorism inte ska gå ostraffade, men kanske främst spridningen av *most wanted* listor på eftersökta terrorister. Dessa innebär att terroristerna görs medvetna om att de är måltavlor. Trovärdighet följer av att man upprepat lokaliserar, förföljer och attackerar enskilda terrorister. För varje *targeted killing* som genomförs övertygas eventuellt terroristerna om den amerikanska statens teknologiska-, underrättelse- samt militära förmåga att genomföra det som den hotat att göra⁵⁸.

I min studie ämnar jag alltså använda mig av *deterrence by punishment*. *Targeted killings* som utgör själva straffet, avser att minska viljan att fortsätta med terrorism generellt inom ett nätverk och att anta ledarroller, eftersom det innebär ökad risk att bli måltavla för eliminering. *Targeted killings* utgör därmed kostnaden av involvering i terrorism. Vidare antas terrorismen minska då attackerna riktade mot terrororganisationer stör deras operativa förmåga.

Avskräckningen verkar därmed på två plan. För det första den operativa möjligheten att genomföra nya attacker, för det andra den psykologiska viljan att fortsätta med terrorism.

⁵⁶Ibid, s 16-17.

⁵⁷ Snyder, (1961), s 10.

⁵⁸ Wilner, (2011), s 4.

2.4 Kritik av teorin

Deterrence by punishment har kritiserats för att vara vag då den beräknar resultatet från avskräckningen utifrån värden som kostnader och fördelar (*costs and benefits*). Dessa värden saknar en tydlig definition och kan därmed innefatta allt möjligt. Utifrån specifika situationer finns därmed risk att vad som antas vara kostnader och fördelar tolkas på olika sätt. Då teorin bygger på värderingar av motståndarens engagemang, vilja att ta risker osv. som baseras på underrättelse och bedömning av fienden finns en överhängande risk för misstag. Därtill finns kritik om att teorin är etnocentrisk så tillvida att den som avser avskräcka utgår från och projicerar sitt eget sätt att resonera på sin motståndare vid uträkningar om hur motståndaren kan tänkas besvara avskräckningen. Därtill har teorin kritiserats för att bland annat leda till minskad stabilitet. Detta utifrån att de hot/straff som utdelas som avskräckning kan verka provocerande och leda till en möjlig negativ våldsspiral. Teorin har även kritiserats för att inte medföra några långsiktiga lösningar, utan endast behandla symtomen och inte de underliggande problemen.⁵⁹

Denna kritik anser jag vara balanserad och innefattar till viss del anledningen till att jag valt att skriva om den möjliga avskräckningen från terrorism som *targeted killings* med drönare kan medföra. Vad som innebär kostnader och fördelar anser jag kan vara flytande för att behålla flexibilitet i teorin, då situationers natur kan skilja sig åt. Den svagaste punkten anser jag vara underrättelsernas centrala roll. Delvis kan ett överdrivet utmålande av motståndarens intentioner leda till att situationer utvecklas till mer allvarliga lägen än vad som är nödvändigt. Vidare finns risk att underrättelseorgan underblåser faror då de vill garanteras ekonomiska bidrag i framtiden. En vilja att i verkligheten få testa nya antiterrorverktyg kan också spä på underrättelseorgans informationsflöde om potentiella risker och faror. Att teorin inte omfattar några långsiktiga lösningar och att den möjligen spär på våldsamer berörs av min uppsats, då jag söker utröna om detta stämmer för fallet Pakistan.

3 Metod och forskningsdesign

3.1 Fallstudie

Jag har valt att göra en fallstudie av *targeted killings* med drönare i Pakistan fr.o.m. 2004 t.o.m. 2010. Detta för att undersöka om dessa har en avskräckande effekt på terrorism genom att resultera i minskad terroristaktivitet. Pakistan har upplevt en stadig ökning av *targeted*

⁵⁹ Harvey, (1997), s 43-49.

killings med drönarattacker och utgör det land där det finns mest empiri om detta. Det möjliggör en studie av utvecklingen över tid både vad gäller drönarattacker och terroristaktivitet, samt en analys av möjliga samband mellan de båda utifrån *deterrence theory*. Generellt sett är fallstudier att föredra då fokus ligger på aktuella skeenden i ett konkret socialt sammanhang, något som passar in på min studie⁶⁰. Robert K. Yin definierar en fallstudie som: ”En undersökning som studerar en aktuell företeelse i dess verkliga kontext, framförallt då gränserna mellan företeelsen och kontexten är oklara”⁶¹. Detta stämmer in på min undersökning då jag försöker förstå om drönarattacker avskräcker från terrorismen inom ett begränsat område. Min uppsats är deskriptiv och longitudinell eftersom den försöker förklara skeenden över tid, men även förklarande då jag vill förstå hur drönarattackerna påverkar terrorismen. Nedan följer en genomgång av alternativa upplägg av studien.

Vid val av forskningsstrategi är det viktigt att utgå från sin frågeställning. Ett vanligt kategoriseringsschema över frågor är ”vem”, ”vad”, ”var”, ”hur” och ”varför”. Vad gäller vad-frågor så kan dessa om de är explorativa och syftar till att utveckla hypoteser eller propositioner besvaras med hjälp av olika strategier så som experiment, surveyundersökning eller fallstudie. Om vad-frågan däremot ämnar svara på frågor som ”hur många” eller ”hur mycket” passar en surveyundersökning eller källforskningsstrategi bättre. Dessa två strategier passar även bra för ”vem-” och ”var-” frågor, där fokus ligger på att mäta förekomsten av en viss företeelse.⁶² När det gäller ”hur-” och ”varför-” frågor så är dessa av mer förklarande art vilket innebär att det lämpar sig bättre att välja strategier som fallstudie, historisk studie eller ett experiment. Anledningen till detta är att dessa frågor, till skillnad från frågor som rör frekvens eller förekomst, behandlar de operationella sambanden som behöver studeras på djupet och över tid för att förstås.⁶³

Skillnaderna mellan fallstudie, historisk studie och experiment utgörs främst av graden kontroll och tillgång till material som forskaren har om undersökningsobjektet. En historisk studie präglas av att det inte finns möjlighet att studera den relevanta situationen direkt. Fokus ligger på det förgångna och forskaren får förlita sig på arkivdata för sin undersökning. Fallstudier liknar en historisk studie, men fokus ligger här på aktuella skeenden. Vid en

⁶⁰ Yin, (2007), s 17.

⁶¹ Ibid, s 31.

⁶² Ibid, s 22-23.

⁶³ Ibid, s 23.

fallstudie kan även direktobservationer av skeenden och intervjuer inkluderas, vilket inte är möjligt vid en historisk studie. Experiment är en användbar strategi då forskaren kan manipulera beteendet direkt, systematiskt och precist, t.ex. i laboratoriemiljö. Experiment kan även utföras på fältet och innebär en situation där forskaren exempelvis behandlar grupper av individer på olika sätt.⁶⁴ Experiment på fältet kräver oftast godkännande av någon form av etiskt råd.

Fallstudier och fältexperiment lämpar sig för frågor som berör huruvida en åtgärd har fungerat eller misslyckats, det vill säga när man vill svara på ”hur” eller ”varför” utifrån utfallets resultat.⁶⁵ Min frågeställning faller inom ramen för ”hur-” och ”varför-” frågor eftersom jag vill undersöka hur väl drönarattacker fungerat som avskräckning från terrorism. För att nå dit måste jag även förklara varför man använder drönare som antiterrorverktyg i Pakistan. Eftersom omfattningen av uppsatsen inte ger möjlighet för fältexperiment och efter ovanstående genomgång av strategier så anser jag att en fallstudie är det som passar min frågeställning bäst. Ytterligare anledning är att jag vill studera just sambanden så som de utvecklats över tid, vilket är typiskt för fallstudier enligt Robert K. Yin:s definition ovan. Valet av fallstudie ger mig även möjlighet att studera *targeted killings* med drönarattacker relativt detaljerat, vilket är viktigt för att kunna uttala sig om möjliga samband mellan avskräckning genom drönarattacker och terrorismaktivitet. De resultat jag kommer fram till kan även jämföras med andra länder där *targeted killings* med drönare används som metod.

Möjligheterna att generalisera utifrån min fallstudie anser jag vara begränsade. Drönarattacker som genomförs på liknande sätt i andra länder torde delvis kunna frambringa liknande respons. Detta då teorin om avskräckning kopplar an till den mänskliga faktorn att känna rädsla, vilket inte borde skilja sig allt för mycket åt från land till land. Så med utgångspunkt från att drönarattacker utförs på samma sätt och möjligheten till den mänskliga reaktionen rädsla så anser jag det vara möjligt att liknande mönster skulle kunna uppkomma även på andra platser. Vad som skulle kunna skilja sig åt är graden av övertygelse för sin sak hos terroristerna. Därtill kommer omständigheter som t.ex. hur många civila som skadats av attackerna, hur många attacker som genomförts och under vilken tidsram, terroristernas status

⁶⁴ Ibid, s 24-25.

⁶⁵ Ibid, s 23.

hos civilbefolkningen samt kulturella och politiska skillnader som kan påverka utfallet från ett fall till ett annat.

En av de svårare delarna i denna fallstudie gäller de mätproblem som kan uppstå. Det vill säga hur ska statistiken tolkas. Förändringar av terrorismen i Pakistan fr.o.m. 2004 t.o.m. 2010 kan påverkas av en mängd orsaker. Men syftet för min undersökning är inte att söka svar på varför *targeted killings* avskräcker från terrorism utan om de möjligen avskräcker. Därtill kan statistiken visa sig vara svår att tyda om den exempelvis inte visar några klara skillnader eller stiger och sjunker om vartannat. Jag ser det ändå som ett viktigt steg i forskningen kring avskräckning och terrorism att börja analysera hur statistiken ser ut i ett land och över tid. Om terrorismen sjunker eller ökar kan man diskutera *targeted killings* med drönare och dess möjliga roll i en sådan utveckling. Om inga förändringar syns kan det vara en indikation på att terrorism och dess betingelser inte påverkas nämnvärt av dödandet av terrorister med hjälp av drönare. I så fall kan det vara av betydelse att undersöka om det möjligen finns andra mer effektiva verktyg för antiterrorism.

3.2 Material och källkritik

Som grund för min genomgång av drönarattacker har jag använt mig av en litteraturgenomgång. Det innebär att jag har studerat en stor mängd material om drönarattacker i Pakistan. Litteraturgenomgången har gett mig en mängd sekundärdata och ett ramverk över drönarattackernas framväxt i Pakistan. Detta har sedan jämförts med statistiken över terrorattacker under samma period för att vidare analyseras med hjälp av *deterrence theory*. Viktigt vid en litteraturgenomgång är att man säkerställer att litteraturen man använder är av god kvalitet. Det görs här genom att jag noggrant granskar de källor jag använder mig av och förhåller mig kritisk vid de urval som görs. För att beskriva utvecklingen av drönarattacker i Pakistan har jag använt mig av det tryckta material som finns till hands i form av böcker och vetenskapliga artiklar. Jag har använt mig av välkända vetenskapliga sökmotorer som *International Security and Counter Terrorism Reference Center (ISCTRC)*, *STRATFOR* och *Taylor & Francis Online*, samt enbart använt *peer reviewed* artiklar. Undantag består av nyhetsartiklar från *New York Times* och *Longwarjournal*.

Statistik har hämtats från tre av varandra oberoende källor nämligen "RAND Database of Worldwide Terrorism Incidents", "Global Terrorism Database" (GTB) och "The South Asia

Terrorism Portal” (SATP). Jag anser dessa källor för statistik över terrorincidenter i Pakistan vara legitima. RAND utgörs av ett oberoende amerikanskt institut för forskning. ”Global Terrorism Database” tillhandahålls av National Consortium for the Study of Terrorism and Responses to Terrorism at the University of Maryland. The South Asia Terrorism Portal är ett oberoende institut för forskning kring terrorism i Sydasiens, med bas i Indien. Jag har eftersträvat att inte vara helt beroende av amerikanska samt västerländska källor för att minska påverkan av partiska åsikter. Tolkningen av statistiken avser utröna generella drag i förekomsten av terrorism.

Vad gäller både statistiken och beskrivningen av antal drönarattacker så är exakta siffror inte möjligt att ta del av. Detta delvis på grund av att tillträdet till FATA-området är strikt begränsat av pakistansk militär och att USA inte officiellt har släppt någon dokumentation över antalet utförda drönarattacker. Vidare finns ingen officiell statistik över terrordåd från den pakistanska staten. Framlagt material baseras därmed till viss del på mediareporteringar av incidenter, såväl av drönarattacker som av terrordåd. Därav läggs fokus på den generella utvecklingen och inte specifika incidenter samt att ingen tolkning görs av vilka som fallit offer för terrordåd, civila eller militanta, utan bara av det faktum att terrordåd skett och i vilken omfattning. Detta för att ge en uppfattning i grova drag om det skett förändringar sedan införandet av drönarattacker. En annan svårighet med statistiken är att RANDs data inte täcker samma perioder som GTB och SATP. Jag har ändå valt att ta med deras mätningar då jag anser att fler databaser ger en bättre grund för analysen.

3.3 Validitet och reliabilitet

Validitet handlar allmänt uttryckt om resultatets giltighet och att man ”mäter det man avser att mäta” Det viktiga är således att jag håller mig till det jag beskrivit i mitt syfte. Ett ytterligare problem är mätproblemet som nämndes i metoddelen. Detta går dock inte att undvika. Utifrån de resultat som statistiken visar kommer jag därmed att söka besvara syftet. Av vikt är däremot att jag kontinuerligt för ett resonemang för de val jag gör exempelvis vad gäller urval. Studiens giltighet har också prövats i diskussioner inom uppsatsgruppen. Validiteten kommer eventuellt att kunna styrkas ytterligare i framtiden med en jämförande fallstudie eller en fallstudie av ett annat land, genom så kallad replikering⁶⁶. Vad gäller reliabiliteten så

⁶⁶ Ibid, s 58.

innebär detta att en annan forskare genom att följa mitt tillvägagångssätt bör komma fram till samma resultat⁶⁷. För att detta skall vara möjligt har jag försökt att tydligt och fortlöpande redogöra för mitt tillvägagångssätt. Detta är svårt för att inte säga omöjligt eftersom det handlar om tolkning.

4 Resultat

4.1 Targeted killings

Targeted killings innebär avsiktligt avrättande av individer, genomfört med uttryckligt statligt godkännande som kan användas mot enskilda terrorister eller sekundanter.⁶⁸ En av anledningarna till att man använder *targeted killings* istället för att försöka tillfångata terrorister är att terroristceller och terrornätverk ofta är utformade för att kunna verka oberoende av varandra. Tillfångatagna terrorister brukar därmed endast kunna ge begränsade underrättelser på grund av nätverkens lösa konstruktion vilket är föga behjälpligt ur antiterrorismsynvinkel.⁶⁹

Nils Melzer beskriver fem kriterier för *targeted killings*, 1) de involverar användandet av dödligt våld, 2) har individer som måltavla (skiljer sig därmed från kollektivt eller slumpmässigt dödande), 3) utförs med intention att döda individen, 4) används mot individer som inte befinner sig i fysiskt förvar hos de som ämnar utföra de avsiktliga likvideringarna och 5) utförs av stater.⁷⁰

Trots att metoden är högst kontroversiell används den idag av flera stater och har under det senaste decenniet kommit att bli det mest använda antiterroristverktyget för att bekämpa våldsamma icke statliga aktörer. Exempelvis har Israel genomfört omkring 250 *targeted killings* mellan 2000-2011, USA och NATO har sedan 2002 genomfört hundratals attacker i länder som Afghanistan, Jemen, Somalia, Pakistan och Irak. Ryssland har utfört ett dussintal attacker mot Tjetjenska grupper sedan 2005 och det har även använts av olika stater mot grupper som Hizbollah, Al-Shabaab, FARC⁷¹, PKK⁷² och Hamas.⁷³ Det typiska scenariot för

⁶⁷ Ibid, s 59.

⁶⁸ Wilner, (2011), s 19, Fisher, (2007), s 10.

⁶⁹ Sandler, (2005), s 79.

⁷⁰ Wilner,(2010), s 309.

⁷¹ Revolutionary Armed Forces of Colombia.

⁷² Kurdistanens arbetarparti.

⁷³ Wilner, (2011), s 19, Wilner,(2010), s 308.

dagens *targeted killings* är att 1) måltavlorna är medelhögt eller högt uppsatta terrorister med få politiska inklinationer, 2) attackerna sker i det öppna med konventionella vapen, 3) de är upprepade och del av en kampanj och 4) de utvalda individerna vet i förväg att de är eftersökta.⁷⁴

Targeted killings ämnar minska den operationella kapaciteten hos våldsamma, icke statliga aktörer på flera sätt. Tanken är att man med konstant eliminering av personal, ledarskapstillgångar samt militärkunskap söker bringa oordning i en terrororganisation. Detta påverkar terroristernas lednings- och kontrollutövning, hämmar kommunikationen mellan ledningsnivå och operationella utövare, tvingar utövare under jord, begränsar deras rörelsefrihet, minskar operationella möjligheter, skapar maktvakuum samt minskar rekrytering. Utöver detta påverkar de även genom att minska individuell motivation samt påverkar grupp beteendet.⁷⁵ Kris kan även uppstå ifall det är oklart hur informationen som ligger till grund för elimineringen kommit fram, misstankar om förrädare och infiltratorer kan därmed utvecklas.⁷⁶ Eftersom planering och utförande av terrordåd är långa processer, (rekryteringen av terroristerna inför 11 september startades fem år innan attacken), anses dessa typer av störningar skaka om terrororganisationer. Detta då tid upptas av att försöka hålla sig gömd och vid liv.⁷⁷ Fokus för min undersökning är dock inte hur *targeted killings* stör samt påverkar terrorister utan om det avskräcker från terroraktivitet.

4.2 CIA:s *targeted killings*

Drönarattackerna i Pakistan utförs av USA:s CIA (Central Intelligence Agency) och är en del av deras *covert operations*. CIA:s två huvudsakliga uppgifter är att ta fram objektiva underrättelseanalyser och utföra så kallade täckoperationer (*covert operations*) mot utländska mål.⁷⁸ Det specifika för täckoperationerna är att de innefattar en dold budget samt operationell sekretess⁷⁹. CIA har tidigare fått utstå kritik för likvideringar under *covert operations*. Den mest kända kritiken utfärdades av den så kallade *Church Committee*⁸⁰ som 1976 kritiserade myndigheten för dess involvering i att finna och eliminera Viet Cong medlemmar som utförde

⁷⁴ Wilner, (2010), s 310.

⁷⁵ Wilner, (2011), s 20, Wilner, (2010), s 312-313.

⁷⁶ Wilner, (2010), s 312-313.

⁷⁷ Trager & Zagorcheva, (2006) s 98.

⁷⁸ Todd, (2004), s 632.

⁷⁹ Hudson, Owens & Callen, (2012) s 149.

⁸⁰ Kommittén skapades av amerikanska senaten 1975 för att ”study governmental operations with respect to intelligence activities”.

destabiliserande aktiviteter i Sydvietnam under Vietnamkriget. Kritiken innefattade skrivningar som att likvideringar inte hörde hemma i ett demokratiskt samhälle och i synnerhet inte det amerikanska.⁸¹ Det senaste verktyget för *targeted killings* är drönare.

4.3 Drönare

Användandet av drönare går tillbaka till Vietnamkriget⁸², där de användes av USA för spaning. Den äldsta rapporteringen är från 1919 då den amerikanska uppfinnaren Elmer Sperry⁸³ lyckades sänka ett tyskt krigsfartyg med ett förarlöst flyplan. Den mer frekventa användningen av drönare började dock under 1990-talet. Drönare kan delas upp i två kategorier. Den första används uteslutande för spaning och benämns som *unmanned aerial vehicles*⁸⁴ eller UAV. Beroende på modell så kan dessa drönare antingen styras på distans eller flyga autonomt. De kan flyga upp till fem dagar i sträck, byggas för flerfaldiga uppdrag eller för engångsanvändning och de varierar i storlek från modellplan till traditionella stridsflygplan. Den andra generationens drönare har stridskapacitet och benämns som *unmanned combat aerial vehicles*⁸⁵ ellerUCAV. Dessa beväpnade drönare erhåller utöver sin stridsförmåga samma karaktäristiska drag som de obeväpnade. Den stora skillnaden är att beväpnade drönare används av färre stater. USA och Israel har varit de främsta utvecklarna av drönarteknologi.⁸⁶ Anledningarna till det utökande användandet av drönare är dels den politiska vinsten av att inte riskera egna soldaters liv och dels det faktum att drönare är billiga att tillverka och använda. Det senaste bemannade amerikanska stridsflygplanet (F22 Raptor) är ca 100 miljoner dollar dyrare än den senaste drönarmodellen (MQ-9 Reaper)⁸⁷.

4.4 Hur drönare beväpnades

Den mest använda drönaren i Pakistan är MQ-1 Predator, som är byggd av California's Atomics Aeronautical i samarbete med ett DARPA (The Defense Advanced Research Projects Agency) team. Den introducerades första gången juni 1994, men då som en obeväpnad spaningsdrönare. Första gången den obeväpnade versionen användes var 1995 för att bedriva spaning mot Republika Srbska trupper i Bosnien under bombkampanjen Operation

⁸¹ Fisher, (2007), s 13.

⁸² 1957-1975.

⁸³ Uppfann bland annat autopilottekniken och gyroskopet.

⁸⁴ 2009 Manual on International Law Applicable to Air and Missile Warfare.

⁸⁵ 2009 Manual on International Law Applicable to Air and Missile Warfare.

⁸⁶ Barnidge, Jr (2012), s 413-416.

⁸⁷ Hudson, Owens & Callen, (2012) s 149.

Deliberate Force samt 1999 i Operation Allied Force mot Serbien. Drönarna, som var baserade i Ungern respektive Albanien, styrdes på distans från Nellis Airbase i Nevada medan CIA bevakade utvecklingen i realtid från Langley, Virginia, USA.⁸⁸

Beslutet att beväpna Predator för avsiktligt dödande introducerades år 2000 på uppmaning av chefen för CIA's *Counter Terrorism Center*, Cofer Black och Richard Clarke som var *Chief Counter Terrorism Advisor* åt *National Security Council*. Under denna period bedrev CIA spaningar med Predator efter Osama bin Laden i Afghanistan. Och vid ett tillfälle trodde agenterna i Langley att man hade fångat honom på bild, men man hade ingen möjlighet att attackera honom då drönaren var obeväpnad. Det enda man hade kunnat göra var att begära en kryssningsmissilattack från en ubåt som då verkade i Indiska Oceanen, vilket i sig skulle ha gett Osama gott om tid att komma undan. Efter den incidenten sökte Cofer Black möjligheter att beväpna drönare för att likvidera bin Laden och andra Al-Qa'eda ledare som sökte skydd i Afghanistan. I februari 2001 utrustades Predator med lasertorn i nosen och U.S Army Hellfire AGM-114 laserguidade missiler på vingarna. Därmed var den beväpnade modellen av Predator redo att användas i Afghanistan, så snart vintern där var över. Samtidigt uttryckte CIA chefen George Tenet starka tvivel kring de etiska och lagliga grunderna för användandet av det nya vapnet. Han ifrågasatte även huruvida USA:s ledare kunde acceptera att CIA utförde attackerna utanför arméns normala ansvar och kontroll. Dessa frågor förblev obesvarade fram tills den ödesdigna dagen 11 september 2001.⁸⁹

Efter den 11 september började den beväpnade Predatorn snabbt att användas. Dåvarande presidenten George Bush gav strax efter terrordådet CIA tillstånd att attackera Al Qa'eda som ett defensivt handlande i det globala kriget mot terror. I stort sett utan debatt ändrade därmed Bush den tidigare presidenten Gerald Fords beslut från 1976 som förbjöd amerikanska underrättelsetjänster att utföra likvideringar. De som var för beslutet stödde sig på det faktum att underrättelsetjänsten har rätt till avrättningar under krigstid. I oktober 2001 deltog en beväpnad Predator för första gången i strid genom att avfyra missiler mot talibantrupper som omringat en befälhavare för Northern Alliance⁹⁰ i Afghanistan. Den gången misslyckades attacken och befälhavaren tillfångatogs och avrättades av talibanerna. Mer lyckad blev

⁸⁸ Williams, (2010), s 872.

⁸⁹ Ibid, s 872-873.

⁹⁰ The Northern Alliance är en multietnisk oppositionsgrupp i Afghanistan som samarbetar med USA för att bekämpa Talibanerna.

Predatorns andra stridskontakt, november 2001, då man lokaliserat flera flyende Al Qa'eda medlemmar till ett hotell söder om Kabul. De avfytrade missilerna dödade nära hundra Al Qa'eda medlemmar, däribland organisationens tredje ledare i rangordning.⁹¹ Under 2007 började man använda den nya drönaren MQ-9 Reaper i Pakistan. Den är utrustad med en större motor än Predatorn vilket gör att den kan flyga tre gånger snabbare, lagra 15 gånger så mycket kommandon samt hålla sig i luften i 16 timmar i sträck. Den är även utrustad med kraftfulla GBU-12 Paveway II laserguidade bomber samt Sidewindermissiler. Grunden för Predatorn och Reapers precision ligger i det faktum att de långsamt kan sväva över sina bombål i timal och samtidigt rapportera tillbaka bilder i realtid vilket ger utrymme att utröna att bombmålet de facto är det korrekta.⁹²

4.5 Att avskräcka terrorister

En av de starka krafterna bakom terroristers förmåga att stå emot antiterrorverktyg är att terrorism innebär en livsstil. Även om enskilda terrorister, nätverk och organisationer kan skadas svårt av polisiära och militära medel, lyckas dessa sällan eliminera hela nätverk eller organisationer. En av svårigheterna med att avskräcka terrorister är att de uppfattas som immuna mot avskräckning, då deras motivation ofta är av ideologisk natur och ligger bortom något som kan beräknas, och därmed enkelt avskräckas.⁹³

Fyra faktorer kan anges om varför terrorister anses nästan omöjliga att avskräcka. 1) Den fundamentalistsiska religiositet som utgör grunden för en del terrorism och som anses hämma logiskt beslutsfattande, 2) fanatism skapar skilda kontextualiseringar och tendens till risktagande, absoluta idéer och målmedvetet beteende, 3) terrorister som hyllar martyrskap räds varken vedergällning eller straff, 4) bristen på en fast "adress" eller tillhåll dit hot kan riktas.⁹⁴ För att lyckas avskräcka någon från ett visst handlande krävs därmed att mottagaren kan fatta logiska beslut om det egna handlandet, dess kostnader och vinster. Ett flertal studier under senare år motsäger dock föreställningen att terrorister är irrationella. Bland annat Robert Papes forskning indikerar att terrorister agerar utifrån strategiskt logiskt tänkande. Därtill har psykologer som Taylor, Horgan och Silke efter omfattande intervjuer med

⁹¹ Williams, (2010), s 873.

⁹² Ibid, s 877.

⁹³ Davis & Jenkins (2004), s 4.

⁹⁴ Wilner, (2011), s 3-4, Fisher, (2007), s 2.

terrorister uttryckt uppfattningen att terrorister agerar rationellt.⁹⁵ För att kunna analysera den avskräckande effekt som *targeted killings* kan ha på terrorism vid användning av drönare utgår jag från att terrorister innehar förmåga till ett logiskt beslutsfattande. Som beskrivits i teoridelen handlar avskräckning om att delge fienden en utsikt av kostnader och risker som uppväger dennes möjlighet till vinst. Det vill säga att få terroristerna att inse att deras aktiviteter kommer att kosta mer än de smakar och kontinuerligt leda till förlust för den egna saken.

Även om terroristerna inom en terroristorganisation generellt drivs av martyrskap, så är det inte nödvändigtvis så på individnivå. Brad Roberts anser att detta är speciellt giltigt bland terrorledare. Terrornätverk som Al Qa'eda är hierarkiska och består av många olika aktörer som alla har olika roller, ansvar och motivation. Därmed är det möjligt att *deterrence* fungerar olika väl på olika delar av organisationen. Hotet om utsikten att elimineras utgör även en kontinuerlig påminnelse för terroristerna om staters vitt gående färdigheter, något som kan påverka organisationens moral. En rad på varandra följande *targeted killings* kan därigenom skapa misströstan hos kvarvarande medlemmar. Detta i kombination med den psykiska trötthet som konstant flykt innebär, där den initiala motivationen att gå med i organisationen kan ersättas av en ovillighet att stanna där. En dämpad moral kan även negativt påverka en grups möjlighet att rekrytera.⁹⁶ Påverkan är därmed även av psykologisk art där *targeted killings* symboliserar kostnaden för att delta i terroristaktiviteter.

4.6 FATA-området

2004 började CIA att skicka beväpnade Predator drönare in över FATA området i Pakistan vilket blev början till USA:s mest omfattande kampanj av uppsåtligt dödande sedan Vietnamkriget. Kampanjen har lett till att omkring 600 personer har likviderats, varav två tredjedelar beräknas ha varit terrorister.⁹⁷ Viss information tyder på att det främsta målet med drönarattackerna i Pakistan är att störa Al Qa'edas uppbyggnad och förhindra framtida terrordåd vidare att avstyra talibanernas attacker mot Afghanistan och att stoppa pakistansk-talibanska ledare som hotar stabiliteten inom Pakistan⁹⁸.

⁹⁵ Graeme & Rohan, (2004), s 15, Trager & Zagorcheva (2006) s 93.

⁹⁶ Wilner, (2011), s 20, Fisher, (2007), s 2-3, Gearson, (2012), s 182.

⁹⁷ Williams, (2010), s 872.

⁹⁸ Aslam, (2011) s 317.

Figur 2: FATA-området⁹⁹

Våren 2002 hade en majoritet av de mer hårdföra talibanerna flytt över gränsen från Afghanistan till Pakistan och närmare bestämt till klanområdet FATA. Talibanska befälhavare tog allt mer kontroll över området genom att avrätta pashtunska krigsherrar. Trots meningsskildaktligheter mellan de olika pakistan-talibanska ledarna så var de överens om att stödja det *jihad* som pågick mot USA:s och NATO:s ockupation av Afghanistan. Därmed erbjöds Al Qa'eda och uzbekiska militanter skydd i FATA-området och möjlighet att lansera anfall mot amerikanska- och koalitionsstrupper. Trots flertalet försök från den pakistanska regeringen att återta kontrollen över området så bedömdes det slutligen som förlorat. Talibanerna införde då strikt *sharia* lag och började kraftfullt rekrytera unga män.¹⁰⁰

På denna nyfunna tillflyktsort började Al Qa'eda etablera sig, verka och stärka sin organisation. Flera attacker, bland annat bombningen av Londons tunnelbana den 7 juli 2005 och det misslyckade försöket att spränga flera passagerarplan från Heathrow med flytande

⁹⁹ <http://www.generationaldynamics.com/cgi-bin/D.PL?xct=gd.e091020>, besökt den 3 januari 2013.

¹⁰⁰ Williams, (2010), s 873, 871.

sprängämnen i augusti 2006, har härletts till FATA-området¹⁰¹. Al Qa'eda utnyttjade även den nyfunna tillflyktsorten till att bygga ett dussintal träningsläger där terrorister utbildades för *jihad* mot främst amerikanska- och koalitionsstrupper i Afghanistan. En del av den oroande utvecklingen för USA och väst var det faktum att Al Qa'edas mediagrupp al Sahab skapade stort intresse för nätverkets *jihad* på internet, vilket gav ett uppsving i rekryteringen och hundratals extremister begav sig till FATA-området för att delta i det heliga kriget. I propagandafilmer som ”*Winds of Paradise*” visas hur Al Qa'eda trupper utan hinder masstränas i FATA-området. Detta i kombination med det kontinuerliga lanserandet av attacker på amerikanska- och koalitionsstrupper i Afghanistan. Samtidigt som detta pågick började pakistansk press rapportera om mystiska spionplan som observerats över området och i januari 2003 rapporterade BBC om en amerikansk drönare som kraschat i Pakistan. 2002 fram till juni 2004 användes Predator drönare endast för spaning i Pakistan. Men efter en framgångsrik *targeted killing* på en högt uppsatt Al Qa'edaledare i Jemen i november 2002 fördes diskussioner om att applicera metoden även i Pakistan.

4.7 Drönarattacker i Pakistan

I juni 2004 dödades den pakistanska talibanbefälhavaren Nek Muhammad i en explosion i Södra Waziristan vilket tillhör FATA, endast två månader efter att han utlovat att fortsätta med *jihad* mot USA samt att stötta Al Qa'eda. Den pakistanska tidningen Dawn rapporterade att vittnen skådat en drönare cirkulera minuter innan missilattacken. Nek Muhammad sägs vid tillfället även ha pratat i sin mobiltelefon, vilket kan ha underlättat för CIA att lokalisera honom. Officiellt tog det pakistanska försvaret på sig attacken och kallade ryktena om CIA:s inblandning för absurda.¹⁰² Detta har senare visat sig vara den första drönarattacken som USA genomförde i Pakistan¹⁰³.

Likvideringen av Nek Muhammad verkar ha gett CIA självförtroende nog att planera fortsatta attacker mot Al Qa'eda medlemmar i FATA-området, vilket följdes av en viss förvirring kring huruvida Pakistan stöttade attackerna eller ej. Den 14 maj 2004 dödades en av Al Qa'edas högt uppsatta vapenexperter i en drönarattack, varefter Pakistans informationsminister gav ett uttalande om att någon sådan attack inte skett. När sedan CIA

¹⁰¹ Gunaratna & Nielsen, (2008), s791-792, 800.

¹⁰² Williams, (2010), s 874-875.

¹⁰³ Aslam,(2011) s 317.

åter slog till den 3:e december 2005 och dödade Al Qa'edas dåvarande tredje man Abu Hamza Rabia samt fyra sekundanter, förnekades det ännu en gång av Pakistan och påstods vara en explosion till följd av bomtillverkning. En överordnad pakistansk underrättelsetjänsteman uttalade att det pakistanska försvaret inte hade varit delaktig i attacken och att den utfördes i ett område (FATA) där Pakistan hade starkt samarbete med USA, men att mediareporteringen om att det var en amerikansk drönarattack skulle innebära suveränitetsproblem. Intentionerna från Pakistan att dölja USA:s inblandning i drönarattackerna blev än mer påtagliga efter att invånare från den attackerade byn hittat delar av amerikanska Hellfiremissiler. Dessa filmades av en pakistansk journalist som publicerade nyheten om USA:s inblandning i attacken. Journalisten försvann några dagar efter att nyheten blivit känd och påfanns senare död.¹⁰⁴

Hitintills hade drönarattackerna inte hunnit skapa starka interna reaktioner, då det dels har varit oklart vem som utfört attackerna samt att de ovan beskrivna tillfällena inte orsakat stora civila förluster. Under 2005 deklarerade Al Qa'eda att man såg Pakistans regering som en av sina huvudfiender¹⁰⁵. Kopplingen mellan USA och Pakistan vad gäller samarbetet kring drönarattackerna förblev officiellt oklart fram till den 12 februari 2009 då senatorn Dianne Feinstein, som var *Chair of the Senate Intelligence Committee*, deklarerade att drönarna tilläts skjutas upp från pakistanska militärbaser.¹⁰⁶

Den första drönarattack som skapade upplopp bland den pakistanska befolkningen skedde den 13 januari 2006 och var avsedd att döda Ayman al-Zawaheri som då var Al Qa'edas andra ledare i rang. Attacken var ett fullständigt misslyckande då den förstörde tre byggnader som beskrivits som gömställen för terrorister, utan att döda Ayman al-Zawaheri. Därtill dödades 18 civila, varav fem kvinnor och fem barn. Attacken följdes av upplopp och anti-amerikanism, vilket inte är förvånande då man vid den tidpunkten beräknade att 64 % av Pakistans befolkning såg USA som en fiende¹⁰⁷. Den starka reaktionen på den misslyckade attacken mot Ayman al-Zawaheri är möjligen anledningen till att det dröjde till 30 oktober 2006 innan CIA slog till igen. Målet var en samlingslokal för anhängare till en Al Qa'eda positiv talibanledare vid namn Mullah Liaquatullah. Attacken dödade 18 välkända militanta

¹⁰⁴ Williams, (2010), s 875.

¹⁰⁵ United States Department of State Office of the Coordinator for Counterterrorism (2005) s 152.

¹⁰⁶ Williams, (2010), s 882.

¹⁰⁷ Ibid, s 875.

anhängare till talibanledaren och inga civila. Den pakistanska regeringen gick även ut efter attacken med filmsekvenser som visade att samlingslokalen använts för militär träning, samt att de dödade deltagit i massmöten där de lovade lojalitet till bin Laden. Trots detta utbröt även denna gång massiva protester bland Pakistans anti-amerikanska invånare. Trots de massiva protesterna fortsatte CIA att använda drönare i Pakistan. Under 2007 lanserades fem attacker mot Al Qa'eda och talibanmål, samtidigt spreds informationsblad på pashto i FATA-området som varnade lokalbefolkningen att de riskerade att bli bombade om de gömde Al Qa'edamedlemmar eller talibaner.¹⁰⁸

Efter att ha bedömt för- och nackdelar med de pakistanska reaktionerna verkar CIA under 2008 ha ansett metoden effektiv och började därmed öka antalet attacker. Detta trots att militanter i FATA fortsatte att öppet rikta hot mot den pakistanska regeringen som följd av drönarattackerna och trots att det pakistanska utrikesministeriet flertalet gånger kallat in den amerikanska ambassadören för att uttrycka sitt missnöje med drönarattackerna¹⁰⁹. Under 2008 genomfördes 36 attacker vilket är sju gånger fler än året innan. En anledning till det ökande antalet drönarattacker tros vara att Bushadministrationen i augusti 2008 fattade ett enhälligt beslut om att utföra attackerna utan att först begära pakistanska statens tillåtelse. Detta sades vara p.g.a. man ville minimera risken att sympatisörer inom den pakistanska militären varskodde talibaner och Al Qa'eda.¹¹⁰ 2009 genomfördes totalt 53 attacker¹¹¹. Under 2009 fördes även diskussioner om huruvida man skulle utvidga attackerna till områden utanför FATA. Beslut togs dock att fortsätta fokusera på FATA-området, då man oroade sig för den pakistanska befolkningens reaktioner.¹¹² 2010 Genomfördes 118 drönarattacker, vilket är den högsta siffran sedan attackerna startade¹¹³.

Attacker sker ibland i större skala där flera drönare är inblandade. I juni 2009 dödade en sådan kombinerad attack omkring 60 personer. Effektiviteten i attackerna förbättrades 2007 genom introduktionen av den nya drönaren MQ-9 Reaper. Antalet civila dödsfall per attack anses då

¹⁰⁸ Ibid, s 875-876, Fisher, (2007), s 10-11.

¹⁰⁹ Aslam, (2011), s 314, United States Department of State Office of the Coordinator for Counterterrorism (2008) s 150.

¹¹⁰ Williams, (2010), s 876, Aslam, (2011), s 320.

¹¹¹ Aslam, (2011), s 317.

¹¹² Williams, (2010), s 876.

¹¹³ Aslam, (2011), s 317.

ha minskat från ca 25 % av det totala antalet döda till 6 % under 2010¹¹⁴. Ett ytterligare steg för att effektivisera attackerna gick ut på att man delade ut mikrochip som kan spåras av drönarna, till pashtunska klanmän. Dessa klanmän spionerar och placerar, mot betalning eller av egen personlig övertygelse ut dessa vid hus, konvojer osv. som används av talibaner eller Al Qa'eda.¹¹⁵

Det allmänna antagandet är att dessa attacker har skakat om fienden samt ställt till med störningar vad gäller deras operativa förmåga. En överordnad amerikansk tjänsteman påpekar att attackerna har lett till ökad osäkerhet och minskad tillit mellan Al Qa'edamedlemmar samt att det bidragit till inre stridigheter. En ytterligare överordnad amerikansk tjänsteman uttrycker att attackerna slår hårt mot Al Qa'eda då man förlorar sina främsta ledare, men att den viktigaste faktorn är att de konstant undrar vem som skall likvideras härnäst. Även indikationer från Al Qa'edas och talibanernas håll tyder på att man påverkats av drönarattackerna. Tidigare militanter vittnar om hur talibanerna konstant är på sin vakt efter ljud från drönare, samtidigt som Al Qa'edas hemsidor har beskrivit att problemen med drönare är alarmerande.¹¹⁶

En ytterligare effekt av attackerna är att lokala klanmän uppges sky umgänge med talibanerna och Al Qa'eda på grund av rädsla för att själva hamna i en drönarattack.¹¹⁷ Därtill känner många talibaner och Al Qa'edamedlemmar en starkt minskad tilltro till lokalbefolkningens stöd då dessa kan vara spioner åt USA. Ytterligare effekter är att man tvingats stänga många av de stora träningslägren som tidigare präglade området samt att man undviker användning av mobiltelefoner av rädsla för att dessa kan spåras av CIA. Då många högt uppsatta ledare inom terrornätverken har gått förlorade befordras personer som möjligen har bristande kompetens att leda nätverken. Detta torde påverka deras förmåga att utföra storskaliga terroråd.¹¹⁸ Pakistans regering har dock vid flertalet tillfällen uttalat att man anser att drönarattackerna är kontraproduktiva och att de snarare leder till ökad anti-amerikanism samt instabilitet i landet. 2009 visade en opinionsundersökning¹¹⁹ att 82 % av Pakistans befolkning anser att USA:s drönarattacker mot landet är oerättigade. Detta spås på av det faktum att

¹¹⁴ Ibid, s 318, Barnidge, Jr (2012), s 422.

¹¹⁵ Williams, (2010), s 877.

¹¹⁶ Ibid, s 879.

¹¹⁷ Ibid, s 879.

¹¹⁸ Ibid, s 879.

¹¹⁹ World Public Opinion.org ur Williams (2010) s 880.

pakistanska medier noggrant rapporterar de civila som faller offer för drönarattackerna. Det Islamistiska partiet har även mobiliserat tusentals i protester mot attackerna. Den grundläggande oron hos amerikanska kritiker ligger i att *collateral damage* i form av döda civila leder till hämndbegär, som med propaganda från Al Qa'eda och talibanerna kan kanaliseras till att de Pashtunklaner som är bosatta i FATA-området väljer att hämnas på USA eller den pakistanska staten. Dödandet av ledare inom Al Qa'eda och talibanerna skulle därmed kunna leda till rekryteringen av ett stort antal upprörda klanmän.¹²⁰ Denna oro är inte obefogad då terrorister ofta använder sig av *collateral damage* som grund för rekrytering.¹²¹ Rapportering om hämndaktioner som uttrycklig följd av drönarattacker har rapporterats, då främst i Pakistan.¹²²

En negativ effekt av drönarattackerna är att militanter och civila blir gemensamt isolerade i FATA-området. Risken finns då att den gemensamma känslan av att vara under attack och av att vara bortom den pakistanska statens skydd, kan leda till att lokalbefolkningen tyr sig till militanterna. Därtill finns tecken som tyder på att ett utökat samarbete mellan olika militanta grupper i landet även uppstått som följd av drönarattackerna.¹²³

En vidare följd är upplösningen av fredsavtal som slutits mellan pakistanska talibaner och den pakistanska regeringen. De viktigaste av dessa avtal är de som tidigare fanns med Mullah Nazir och Hafiz Gul Bahadur som båda tidigare varit involverade i attacker mot USA i Afghanistan. Dessa avtal har under 2009 tillfälligt brutits samt följts av uppmaningar att attackera pakistanska trupper. Mullah Nazir dödades i en drönarattack 2 januari 2012¹²⁴. Valet att ge sig på pakistanska intressen baseras på regeringens samarbete med USA och CIA. Och efter att det blev känt att amerikanska drönare tilläts skjutas upp från pakistanska militärbaser följde en uppsjö av medierapporteringar om vad som till synes var ett djupare samarbete mellan USA och Pakistan.¹²⁵

¹²⁰ Williams, (2010), s 880-882.

¹²¹ Fisher, (2007), s 2.

¹²² Williams, (2010), s 882-883, Aslam, (2011), s 325.

¹²³ Aslam, (2011), s 324, 325.

¹²⁴ http://www.nytimes.com/2013/01/04/world/asia/us-drone-strike-is-said-to-kill-a-top-pakistani-militant.html?_r=0, besökt 3 januari 2013.

¹²⁵ Williams, (2010), s 882-883.

Som resultat av de omfattande attackerna i FATA-området drog sig vissa talibaner och Al Qa'edamedlemmar djupare in i Pakistan. Därmed kan drönarattackerna bidragit till att militanter och deras åsikter spridits i Pakistan.¹²⁶ Då de förde med sig våldsamheter och strikt *sharia* lag verkar det dock som att den allmänna opinionen till viss del bytte sida under 2009. Tecken på detta var att protesterna mot attackerna minskade, samt att vissa attacker öppet hyllades av den pakistanska befolkningen.¹²⁷

Åsikterna om huruvida *targeted killings* med drönarattacker fungerar som antiterrorverktyg för att dels avskräcka från terrorism, dels för att störa den operativa förmågan hos terrornätverk går isär. Därav anser jag det inte fruktbart att vidare fokusera på olika sidors uppfattning om metoden kan anses framgångsrik eller inte. Jag lägger min fokus på statistiken över terrorism i Pakistan som ett mått på om en avskräckande effekt vad gäller terrorism möjligen uppnåtts. Nedan följer en sammanställning av drönarattackerna i Pakistan fr.o.m. 2004 t.o.m. 2010.

2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010
2	1	2	5	36	53	118

Figur 3: Drönarattacker i Pakistan.

4.8 Statistik över terrorism i Pakistan

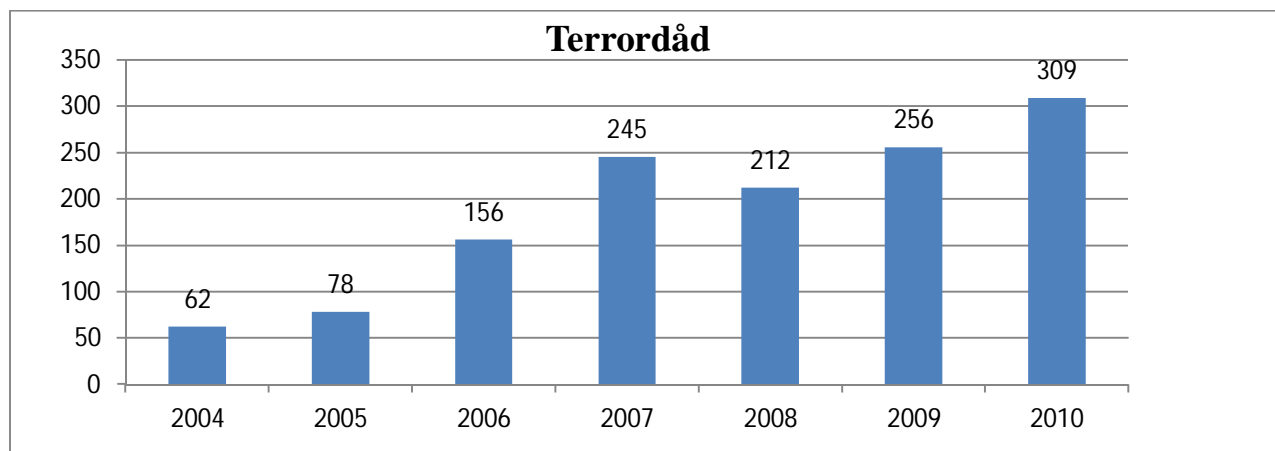
Nedan redovisas statistik över terrorism i Pakistan fr.o.m. 2004 t.o.m. 2010. Statistiken är hämtad från South Asian Terrorism Portal (SATP), Global Terrorism Database (GTD) och RAND database. Gemensamt är att jag för alla sökningar haft kriteriet Pakistan 2004-2010 och att det innefattat alla typer av terrorism. I Global Terrorism Database kunde olika kriterier väljas för statistiken, här är de val som använts för denna studie:

Criterion 1: The act must be aimed at attaining a political, economic, religious, or social goal. Yes. Require Criterion 1 be met. Criterion 2: There must be evidence of an intention to coerce, intimidate, or convey some other message to a larger audience (or audiences) than the immediate victims. Yes. Require Criterion 2 be met. The GTD includes attacks that were attempted but not successfully carried out. What would you like your search results to include? Include unsuccessful attacks.

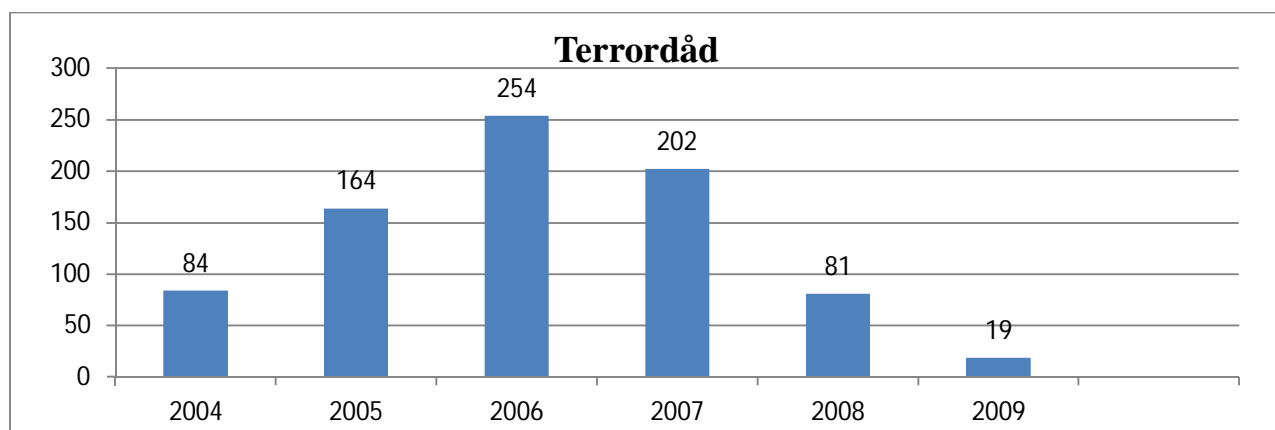
¹²⁶ Aslam, (2011), s 325.

¹²⁷ Williams, (2010), s 885, 887.

I SATP och RAND kunde inga motsvarande val göras. Angående kommentarer till skillnader mellanfigurerna nedan, se följande avsnitt.

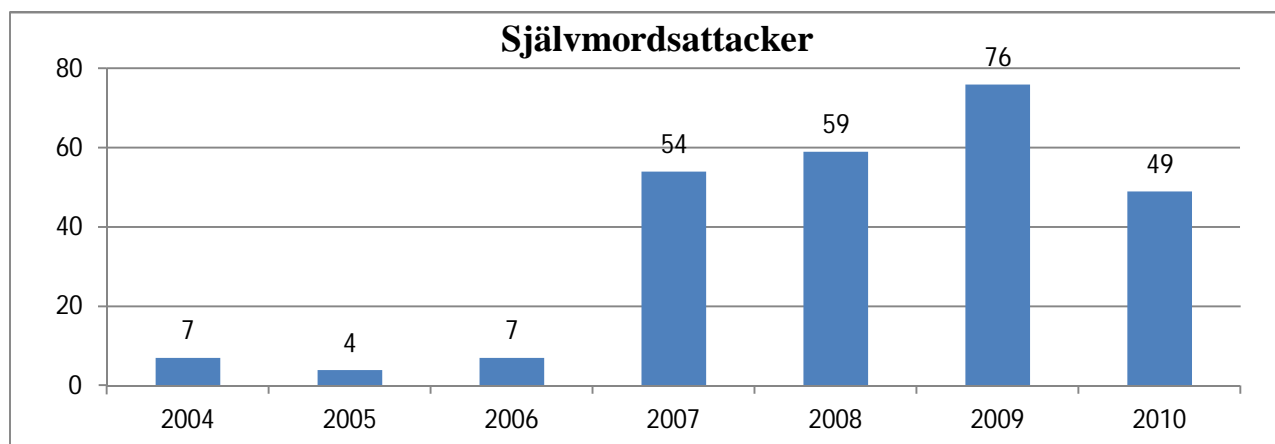
Figur 4: Terroråd, Global Terrorism Database.¹²⁸

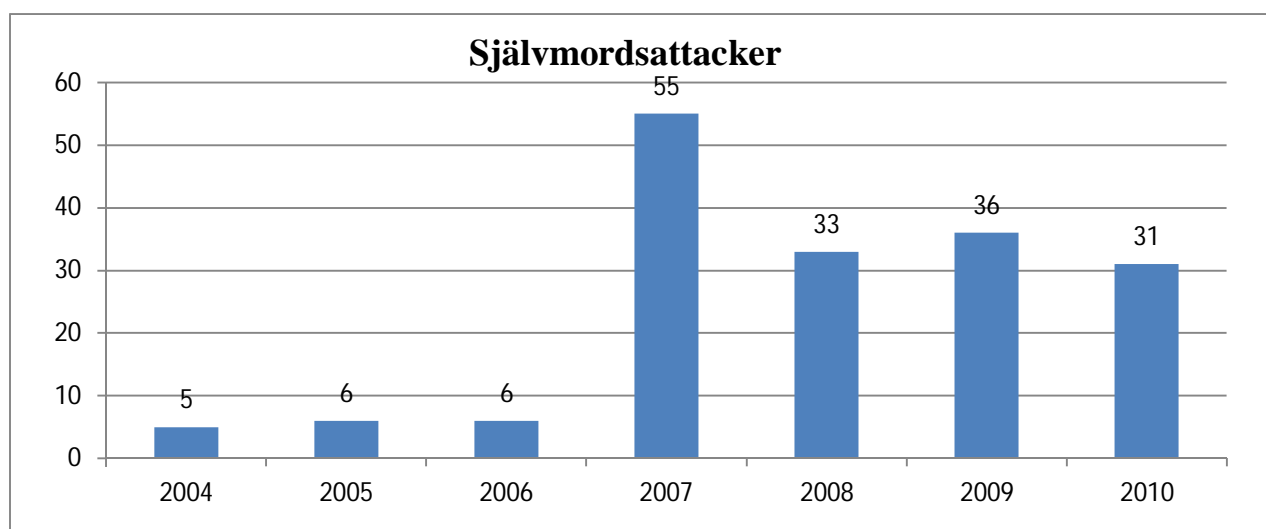
Figur 5: Terroråd, RAND Database.¹²⁹

¹²⁸ <http://www.start.umd.edu/gtd/>, besökt den 18 december 2012.

¹²⁹ http://smapp.rand.org/rwtid/search_form.php, besökt den 18 december 2012.

Figur 6: Självordsattacker, South Asian Terrorism Portal.¹³⁰

Figur 7: Självordsattacker, Global Terrorism Database.¹³¹

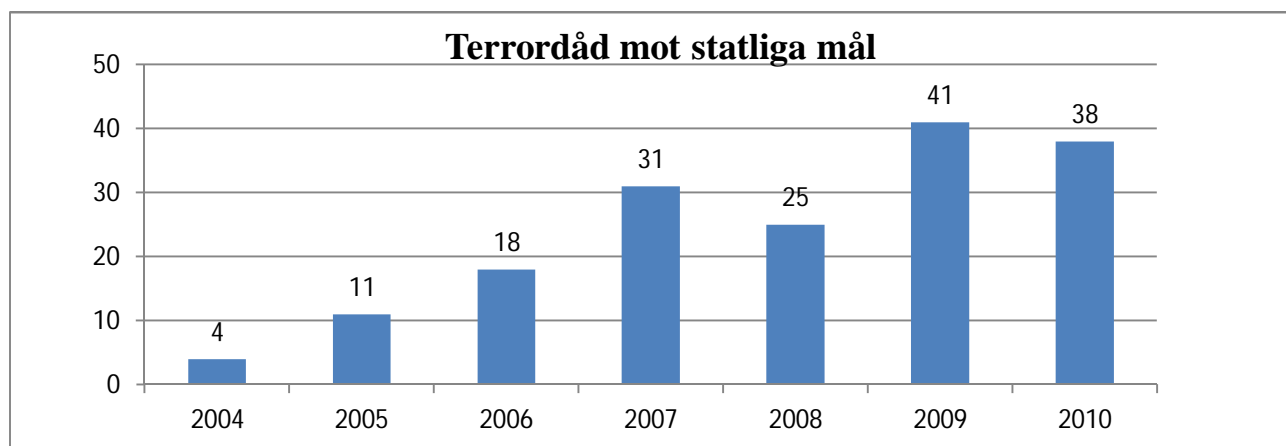

Figur 8: Självordsattacker, RAND Database.¹³²

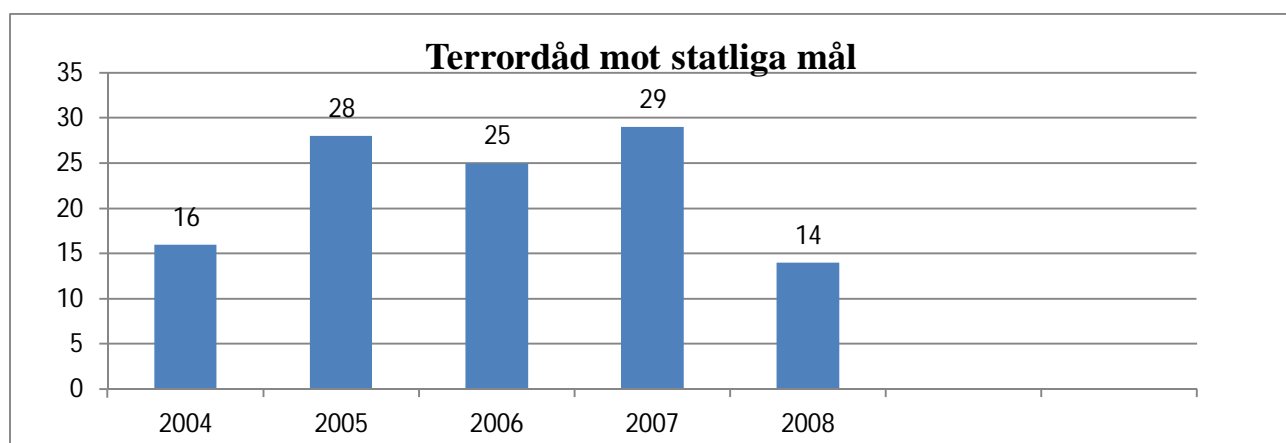
¹³⁰ <http://www.satp.org/satporgtp/countries/pakistan/database/Fidayeenattack.htm>, besökt den 18 december 2012.

¹³¹ <http://www.start.umd.edu/gtd/>, besökt den 18 december 2012.

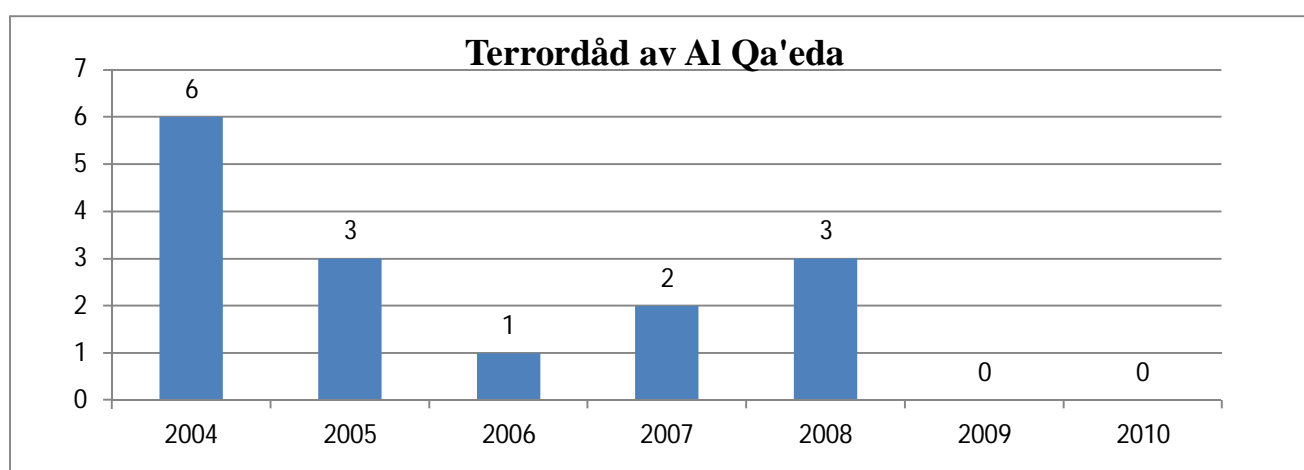
¹³² http://smapp.rand.org/rwtid/search_form.php, besökt den 18 december 2012.

Figur 9: Terroråd mot statliga mål, Global Terrorism Database.¹³³

Figur 10: Terroråd mot statliga mål, RAND Database.¹³⁴

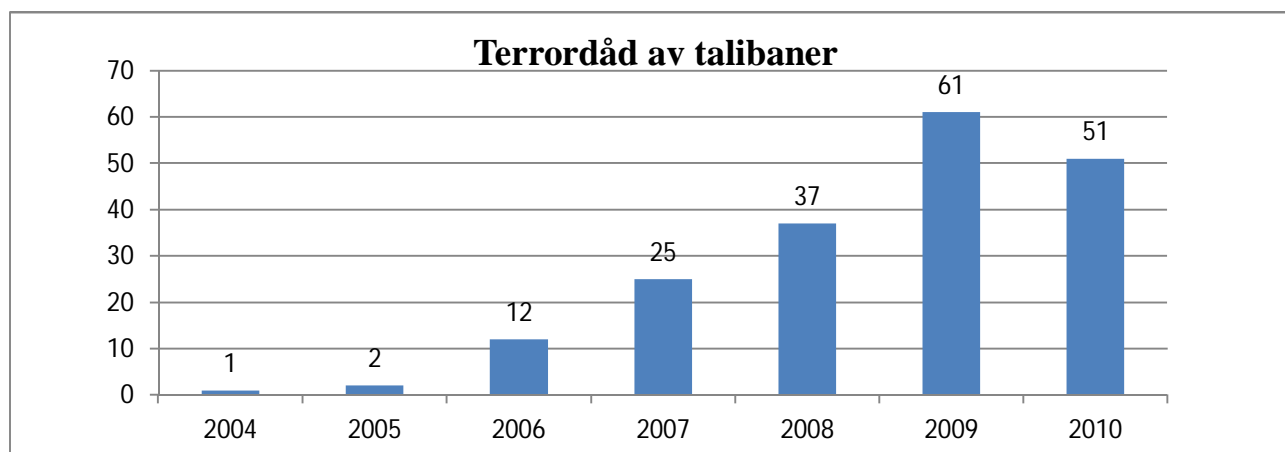

Figur 11: Terroråd av Al Qa'eda, Global Terrorism Database.¹³⁵

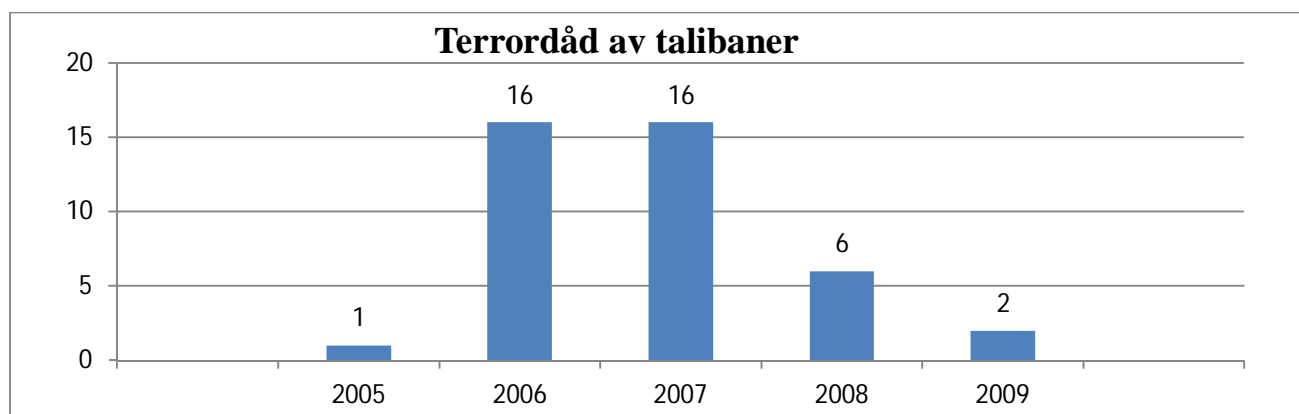
¹³³ <http://www.start.umd.edu/gtd/>, besökt den 18 december 2012.

¹³⁴ http://smapp.rand.org/rwtid/search_form.php, besökt den 18 december 2012.

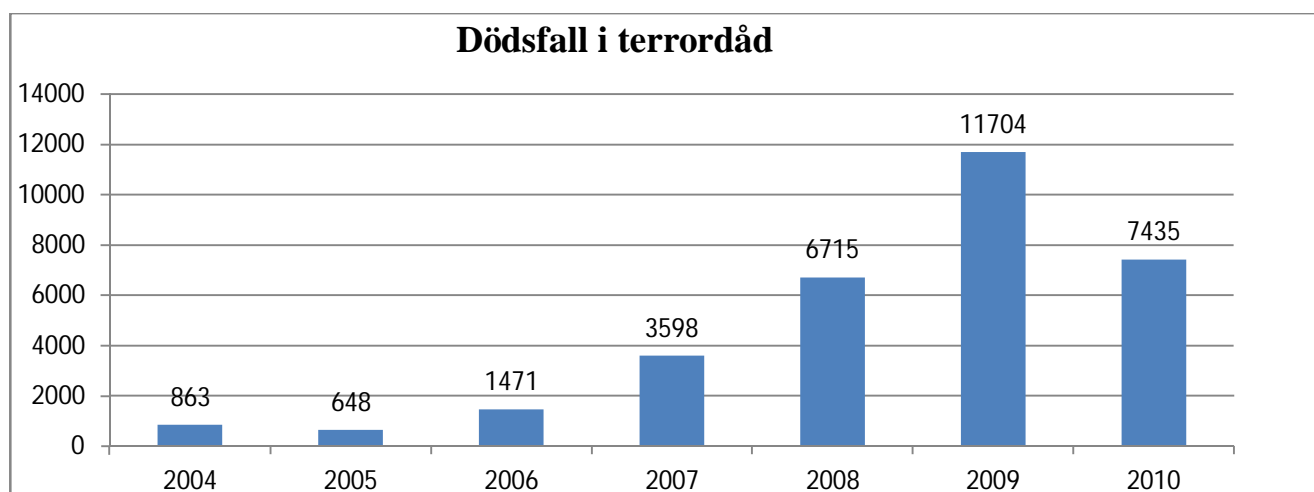
¹³⁵ <http://www.start.umd.edu/gtd/>, besökt den 18 december 2012.

Figur 12: Terroråd av talibaner, Global Terrorism Database.¹³⁶

Figur 13: Terroråd av talibaner, RAND Database.¹³⁷

Figur 14: Dödsfall i terroråd, South Asian Terrorism Portal.¹³⁸

¹³⁶ <http://www.start.umd.edu/gtd/>, besökt den 18 december 2012.

¹³⁷ http://smapp.rand.org/rwtid/search_form.php, besökt den 18 december 2012.

5 Analys

Drönarattackerna i Pakistan (se figur 3) uppfyller kriterierna för *deterrence theory*, vilka beskrivs i kapitel 2.3, och därmed även *deterrence by punishment*. Detta även om USA inte uttryckligen sagt sig använda drönarattacker för att avskräcka från terrorism. Som tidigare beskrivits innebär möjligheten att döda enskilda terrorister en typ av kontroll över terrornätverkens ”värdefulla tillgångar” vilket motsvarar första kriteriet, då nätverket upphör utan militanter. Kommunikationen av ett trovärdigt, hot vilket motsvarar andra kriteriet, innefattar bland annat t.ex. Bush uttalande strax efter 11 september om att *“the United States will hunt down and punish those responsible for these cowardly acts”*¹³⁹, i hans tal till kongressen 20 september 2001 där han beskriver att kriget mot terror inte kommer att ta slut *“until every terrorist group of global reach has been found, stopped and defeated”* samt att *“the only way to defeat terrorism as a threat to our way of life is to stop it, eliminate it and destroy it where it grows”*.¹⁴⁰ USA:s lista över eftersökta terrorister¹⁴¹ och Obamas uttalande 2009 om en ny strategi för Afghanistan och Pakistan som innefattade uttryck som *“we have a clear and focused goal: to disrupt, dismantle and defeat al Qaeda”* och *“there is an uncompromising core of the Taliban. They must be met with force, and they must be defeated”*.¹⁴² Kriteriet gällande motståndarens grad av övertygelse om att hoten kommer genomföras uppfylls av de upprepande likvideringarna.

5.1 Terrordåd

Vad gäller antalet terrordåd visar GTB och RAND motstridiga resultat. GTB visar att antalet terrordåd ökat mellan 2004-2010 och att dessa når sin topp 2010 med 309 terrordåd. RAND å andra sidan rapporterar en ökning mellan 2004-2006 och sedan en gradvis minskning som slutar i den lägsta rapporteringen 2009 med endast 19 terrordåd. Detta skulle kunna vara ett tecken på att någon av databaserna ger missvisande uppgifter, eller att de har olika kriterier för vad som klassas som terrordåd. Jag anser att skillnaden till stor del beror på att GTB uttryckligen rapporterar även icke framgångsrika terrordåd. För RAND finns inga sådana kriterier beskrivna. Detta skulle kunna vara en förklaring till att GTB överlag ger högre siffror

¹³⁸ <http://www.satp.org/satporgtp/countries/pakistan/database/casualties.htm>, besökt den 18 december 2012.

¹³⁹ <http://www.defense.gov/News/NewsArticle.aspx?ID=44914> besökt 2 januari 2013.

¹⁴⁰ <http://edition.cnn.com/2001/US/09/20/gen.bush.transcript/> besökt den 2 januari 2013.

¹⁴¹ http://www.fbi.gov/wanted/wanted_terrorists besökt den 2 januari 2013.

¹⁴² <http://www.whitehouse.gov/blog/2009/03/27/a-new-strategy-afghanistan-and-pakistan> besökt 2 januari 2013.

än RAND. Det skulle även kunna innebära att Pakistan blivit bättre på att avvärja terrordåd, eftersom de lyckade dåden minskat.

Enligt RAND:s siffror skulle man kunna dra slutsatsen att en avskräckande effekt möjligen infunnit sig eftersom terrordåden minskat sedan drönarattackerna startat. Men då syftet för min studie är avskräckning från att vilja utföra terrordåd, oavsett om de lyckas eller ej, så anser jag att GTB ger de mest relevanta siffrorna. Dessa indikerar således att rädslan för att utföra terrordåd inte verkar ha infunnit sig eftersom terrordåden, inkluderat de icke framgångsrika, stadigt ökat sedan drönarattackerna startade. Siffrorna från GTB visar även en markant ökning mellan åren 2005/2006 och 2006/2007 vilket sammanfaller tidsmässigt med de folkliga upproren mot drönarattackerna som började då. GTB:s siffror över antalet terrordåd anger även 2010 som det år då flest terrordåd skedde, nämligen 309 dåd. 2010 var även det år som flest drönarattacker utfördes, dvs. totalt 118 attacker. Därmed skulle följande slutsats kunna dras: Att även om terrordåden skulle ha kunnat vara fler utan drönarattackerna, så verkar inte viljan att utföra terrordåd ha tillintetgjorts eller ens minskat jämfört med tidigare år.

5.2 Självmordsattacker

Statistiken över självmordsattacker från de tre databaserna visar unisont relativt få attacker mellan åren 2004-2006. Därefter sker en dramatisk ökning i antal dåd som försätter fram till 2010, som visar något lägre värden. Att notera är att även antalet drönarattacker var relativt lågt mellan åren 2004-2006. Siffrorna över självmordsattacker ger sken av att ha följt utvecklingen av antal drönarattacker. Huruvida 2010 års lägre antal självmordsdåd är en tillfällig nedgång eller ett tecken på att avskräckningen börjar verka går inte att fastställa eftersom statistik från senare år skulle behövas för sådana slutsatser. Det som gör statistiken över självmordsdåd särskilt intressant är att det utgör den mest extrema formen av terrorism. Det ökade antalet dåd kan därmed vara en indikation på att de mest extrema terroristerna inte har avskräckts.

5.3 Terrordåd mot statliga mål

Siffrorna över terrordåd riktade mot statliga mål ger även de olika resultat. GTB visar en i stort sett genomgående ökning med undantag för 2008 då antalet incidenter sjönk något. 2009 och 2010 visar de högsta siffrorna för undersökningsperioden. RAND visar på skiftande resultat år för år, med de lägsta siffrorna år 2008, vilket utgör sista året för deras

sammanställning av terrordåd mot statliga mål. De skiftande resultaten skulle här kunna bero på vad som klassas som ett statligt mål. Vilket inte klargörs av GTB och RAND, samt återigen GTB:s inkludering av icke framgångsrika terrordåd. RAND visar relativt jämnhöga nivåer och sedan en nedgång 2008. GTB visar en ökning år efter år, med undantag för 2008 då antalet minskar. Båda databaserna visar således en nedgång 2008. Av värde hade här varit att se om de låga siffrorna som RAND rapporterade 2008 fortsatte att gå ner under 2009 och 2010 eller om de stigit, som rapporteringen från GTB visar. Sammantaget går det inte att se någon generell minskning av attacker mot statliga mål.

5.4 Terrordåd utförda av Al Qa'eda

Det mest anmärkningsvärda i statistiken är siffrorna över terrordåd utförda av Al Qa'eda, som tyvärr endast fanns återgivna av GTB. Dessa visar en topp 2004 med 6 dåd som följs av en halvering år 2005. Efter 2006 som har ett dåd rapporterat så stiger siffran åter till 3 dåd 2008. Därefter finns inga fler dåd rapporterade. 2009 och 2010 genomförde alltså Al Qa'eda enligt statistiken inga terrordåd i Pakistan. Detta är anmärkningsvärt då statistiken även inkluderar icke framgångsrika dåd. Som jag ser det kan detta ha flera förklaringar. Det skulle kunna vara ett tecken på att avskräckning fungerat, speciellt med tanke på att Al Qa'eda har varit det primära målet för USA. Talibanernas högsta antal terrordåd enligt GTB är betydligt fler än Al Qa'edas. Möjligen riktar Al Qa'eda sina dåd mer mot USA och andra västerländer, vilket skulle kunna förklara deras låga antal dåd i Pakistan. En följd av ilskan över drönarattackerna från Al Qa'edas sida skulle därmed kunnat stimulera dem att än mer fokusera på att attackera USA och väst och därmed inte lägga fokus på Pakistan.

En annan förklaring skulle kunna vara det faktum att Al Qa'eda har insett att Pakistan och mer specifikt FATA-området inte längre utgör en lämplig fristad för organisationen. Deras låga siffror över terrordåd skulle därmed kunna vara en följd av att organisationen har gett sig av från Pakistan för att söka sig till mer gynnsamma länder att verka i. Detta uppmärksammas även av Hudson, Owens och Callen som i sin artikel "*Drone Warfare in Yemen*"¹⁴³ beskriver hur Jemen gör sig känt som det nya tillhålllet för Al Qa'eda. Det faktum att USA har börjat lansera allt fler drönarattacker mot Jemen tyder också på denna möjlighet. Detta skulle innebära att drönarattacker som verktyg mot Al Qa'eda bidrar till en sorts global

¹⁴³ Hudson, Owens & Callen, (2012)

kurragömmalek mellan dem och USA. Huruvida det kommer att göra världen säkrare vad gäller global terrorism får framtiden utvisa. Att talibanerna fortsätter att verka i FATA-området skulle därmed förklaras av deras lokala anknytning, där viljan att återta makten och driva ut västerländska trupper ur Afghanistan är det primära målet. Vidare skulle deras påtryckningar mot den pakistanska staten att stoppa drönarattackerna genom terrordåd i Pakistan vara ett logiskt val.

5.5 Terrordåd utförda av talibaner

Statistiken över terrordåd utförda av talibaner visar även den motstridiga värden. GTB visar en kraftfull ökning som når sin topp 2009 med 61 dåd, sedan minskar siffran 2010 till 51. RAND börjar sin rapportering 2005 och fortsätter t.o.m. 2009. Dessa siffror visar 1 terrordåd 2005, sedan 16 dåd för 2006 respektive 2007 och sedan minskar antalet till 2 dåd 2009. Här ser vi återigen mönstret av att GTB rapporterar en relativt linjär ökning bortsett från 2010. Medan RAND visar överlag lägre siffror, med en topp åren 2006 respektive 2007. Detta överensstämmer även med deras rapportering över terrordåd. Återigen skulle GTB:s generellt sett högre siffror kunna härröra från dess inkludering av icke framgångsrika dåd. Den något lägre GTB-siffran 2010 skulle återigen kunna vara ett tecken på att avskräckning skett. Men för en sådan slutsats behövs en granskning av efterföljande år för att kunna avgöra om det rör sig om en nedåtgående trend eller endast en tillfällig nedgång.

5.6 Dödsfall på grund av terrordåd

Genomgången av statistiken över terrorism i Pakistan ger en något skiftande bild. Antalet dödsfall pga. terrordåd (figur 14) har sedan 2004 stigit och nådde sin högsta nivå 2009, med 11 704 dödsfall. 2010 sjönk antalet döda till 7 435. Detta ger en viss indikation på att terrorismen stadigt har skördat fler offer för varje år fram till 2009. Antalet dödsfall kan däremot variera beroende på terrordådets omfattning. Det vill säga ett år med många dödsfall behöver inte innebära en indikation på ökad terrorism utan kan vara ett tecken på mer omfattande dåd som krävt fler offer. Om så är fallet kan det ändå vara en antydning till att avskräckning inte skett. Större dåd som leder till fler dödade kräver ofta bättre planering och kan vara ett tecken på starkare övertygelse för sin sak hos terroristerna. Att 2010 indikerade färre dödsfall kan bero på att färre framgångsrika dåd genomfördes. En annan viktig detalj vad gäller antalet döda är att ju fler som faller offer för ett terrordåd, ju större psykologisk effekt har själva dådet på civilbefolkningen. Eftersom terrorism syftar till att uppnå politiska

eller sociala mål genom att åsamka rädsla hos en stor publik, bortom de direkt påverkade offren. Möjligen kan därmed en taktik hos terroristerna vara att utföra färre men mer dödliga dåd för att uppnå sina mål.

5.7 Generella drag och möjliga orsaker

Sammantaget visar i stort sett all genomgången statistik över terrordåd de högsta värdena år 2007 samt en fortsatt hög frekvens av dåd i jämförelse med åren innan. Det sammanfaller väl med att drönarattackerna ökade 2007 samt fortsatte att stiga åren därpå. Alltså, 2004-2006 visar på genomgående lägre värden för alla typer av terrordåd, medan åren 2007-2010 visar på högre värden. Detta skulle därmed kunna innebära att någon tydlig effekt av avskräckning från terrorism med *targeted killings* utförda av drönare inte har skett. Om man utgår enbart från GTB är den ökande frekvensen av terrordåd samt försök till dåd dramatisk. Däremot så visar i stort sett all statistik en nedgång för året 2010. Undantag är endast GTB:s rapportering över terrorincidenter. 2010 var även det år med flest drönarattacker för den undersökta perioden. Detta skulle kunna vara ett tecken på att avskräckningen börjar verka. De höga siffrorna över dåd från 2007 skulle kunna vara en direkt *backlash* på drönarattackerna. Därefter klingar terrordåden av, då upprepade drönarattacker befäster hotet om vedergällning för de som utövar terrorism.

En viktig detalj i sammanhanget är att de terrorister som huserat just i FATA området, bortsett från Al Qa'eda, mestadels har varit inriktade på vedergällning mot amerikanska och västerländska trupper i Afghanistan. Det innebär att de terrordåden inte syns i redovisad statistik. FATA-området är den enda plats där drönarattackerna har genomförts, detta samtidigt som dess närhet till Afghanistan är anledningen till att det varit en lämplig plats att planera terrordåd avsedda för Afghanistan. Det innebär att även om statistiken över terrorism i Pakistan skulle ha minskat dramatiskt så behöver inte avskräckning från att utöva terrorism enbart ha infunnit sig i det område som varit utsatt för drönarattacker. Av den anledningen skulle en kartläggning av terrorismen i Afghanistan också behöva göras för att se möjliga skillnader sedan drönarattackerna startade. Slutsatsen skulle då kunna vara att terrorismen som utgår från FATA-området sedan drönarattackerna började inte bara drabbar ett land, Afghanistan, utan även riktas mot Pakistan. Detta kan ses som en oroväckande spridning av instabilitet som kan påverka andra delar av regionen och leda till stor oro i närliggande länder.

Att terrorismen inom Pakistan ökat sedan drönarattackerna började skulle kunna vara en direkt effekt av drönarattackerna. Detta som ett medel att sätta press på den pakistanska staten att stoppa drönarattackerna, exempelvis genom att stänga sitt luftrum. Något som stämmer väl överens med syftet med terrorism, nämligen att uppnå politiska eller sociala mål genom att åsamka rädsla hos en stor publik. Detta skulle innebära att drönarattackerna inte har haft en avskräckande effekt och att de snarare lett till fler och nya mål för terrorism. Ett land som tidigare levt med relativt låga nivåer av terrorism, men accepterat terrorister skulle därmed kunna bli utsatt för ny inhemsk terrorism om de tillåter drönarattacker inom det egna landet. Det innebär att terrorister i detta fall försöker genomföra *deterrence by punishment* riktad mot pakistanska staten. Den största förloraren blir således det värdland som godtar att drönarattacker sker i deras land eftersom de dels får utstå *collateral damage* från drönarattacker, dels ökad terrorism och dessutom upplöpp från civilbefolkningen. Att terrorismen över lag ökat fr.o.m. 2004 t.o.m. 2010 kan naturligtvis vara en följd av fler faktorer än drönarattacker. Därtill kan det ökade antalet terrordåd vara resultat av grupper utan koppling till FATA-området. För att fastställa detta skulle även en analys av Pakistans inrikespolitiska läge behöva genomföras.

De ovan tolkade sambanden stämmer med det Alex S Wilner finner i sin undersökning av *targeted killings* i Afghanistan. Hans undersökning visar att våldsamheterna i landet ökade direkt efter en attack samt att den långa trenden inte var att terrordåden minskade utan att de snarare ändrade karaktär, på grund av minskade möjligheter att genomföra önskvärda attentat. I en annan studie av Israels *targeted killings* i Palestina under åren 2000-2004 av Mohammed Hafez och Joseph Hatfield visas också att *targeted killings* inte har någon märkbar effekt på palestinska våldsamheter. Dessa två undersökningar antyder att verkligheten inte motsvarar de teoretiska förväntningarna på *targeted killings* potential som antiterrorverktyg.¹⁴⁴ Detta kan även sammankopplas med det tidigare nämnda resonemanget av David Omands om att undanröjandet av terrorceller eller likvidering av terrorledare inte räcker för att bekämpa terrorism på grund av den ofta centrala roll som ideologi spelar sammanhanget.

Genomgången statistiken visar över lag något lägre värden för 2010, det år då flest drönarattacker utfördes. Det antyder att en möjlig avskräckande effekt på terrorism kan ta tid.

¹⁴⁴ Wilner, (2010) s 318.

Som del av *deterrence by punishment* är upprepning av straffet av vikt. Detta för att befästa att den utövande aktören faktiskt kommer att genomföra de hot man uttalat. Det skulle kunna vara en process som tar flera år för att ge effekt eftersom terroristernas motivation behöver brytas ner tills deras kalkyler över *costs* för att ägna sig åt terrorism anses vara för hög. De generellt sett höga siffrorna över terrordåd fram till 2009 skulle kunna vara ett tecken på *backlash* och en tro bland terrorister på möjligheten att skrämna den pakistanska staten till att stoppa drönarattackerna. Eftersom drönarattackerna fortsatt 2010 och med mer kraft än tidigare, kan det innebära att den nedgång i terrordåd som då syns är ett tecken på att terroristerna insett att terrorism inte lönar sig och att de därmed blivit avskräckta. En ytterligare möjlig förklaring till de låga siffrorna 2010 kan vara att det höga antalet drönarattacker just det året störde terroristernas operativa förmåga så mycket, att genomförandet av terrordåd påverkades. Detta skulle kunna vara aktuellt för fallet Al Qa'eda då de har en tydligt hierarkisk struktur som torde vara mer känslig för likvidering av ledare sett ur en operationell synvinkel. Detta kan även ha påverkat det faktum att inga spektakulära dåd utförts mot USA och väst under de senaste åren.

Om de låga siffrorna för 2010 är en indikation på att terroristernas operativa förmåga har störts så innebär det inte per automatik att metoden kan anses vara effektiv. Detta då likvidering av ledare samt operationella störningar endast är tillfälliga bakslag för terrororganisationer. Nya sätt att minimera de störningar som drönarattackerna medför samt nya rekryter som successivt kan axla ledarroller kan motverka dessa bakslag.

Drönarattackerna kan i så fall innebära år av kontinuerligt dödande av enskilda terrorister, med folkliga reaktioner och internationellt missnöje på grund av *collateral damage* som följd. Det är därför *deterrence* är av yttersta vikt för möjligheterna att minska terrorism med hjälp av drönarattacker, då *deterrence* kan innebära att terrorister tappar sin motivation och rekryteringen sinar.

Som dock oftast är fallet med terrorism så har den en tendens till anpassning vartefter nya antiterrorverktyg utvecklas. Vidare innebär *targeted killings* med drönare en slags behandling av symtomen och inte en lösning på problemen bakom terrorism. Nedgången i statistiken över terrordåd 2010 skulle kunna vara ett tecken på att terrorismen är på väg att ändra karaktär. Det senaste årets nyhetsrapporteringar skildrar till viss del ett annorlunda agerande från talibanerna. Exempelvis har flera enskilda hjälparbetare attackerats och dödat och den

senaste tiden har hjälparbetare delaktiga i polio vaccinationer varit särskilt utsatta. Talibanerna har tagit på sig ansvar för attackerna som både är väl planerade och väl genomförda.

Anledningen påstås vara att vaccinationerna är en täckmantel för statliga och internationella spioner. Vaccinationerna vilka administreras av FN stoppades tillfälligt, men har sedan till viss del övertagits av lokala hjälporganisationer. Och attackerna har fortsatt.¹⁴⁵ Ett annat anmärkningsvärt terroråd är kidnappningen och avrättningen av 21 polismän, som påstås ha utförts av talibaner. Dådet kan ses som ett försök till att pressa den pakistanska staten till eftergifter.¹⁴⁶ Det kanske mest anmärkningsvärda enligt min mening är det uttalande som talibanledaren Omar Khalid al Khurasani gjorde i en video den 19 mars 2012. Omar Khalid uttrycker där fem mål för talibanerna där det första var att störta den pakistanska regeringen och överta regeringsmakten. Därtill uttrycktes en vilja att anskaffa kärnvapen.¹⁴⁷ Detta kan innebära att talibanerna anser det lönlöst att försöka pressa den pakistanska staten att stoppa drönarattackerna genom terroråd.

Möjligen kan drönarattacker anses vara effektiva ur perspektivet att inga stora terroråd har riktats mot det amerikanska fastlandet sedan drönarattackerna startade. Däremot kan terroråd mot amerikanska mål utomlands, som exempelvis attacken mot amerikanska ambassaden i Benghazi¹⁴⁸ 11 september 2012, ha ersatt attacker mot fastlandet. Detta kan även bero på förbättrat underrättelsearbete som lyckats förhindra attacker innan de sker samt att mer resurser generellt sett lagts på antiterrorism sedan attackerna 9/11 2001. Vad som enligt min mening sannolikt behövs utöver avskräckning för att minska terrorism i ett område, är att de civila i området tar avstånd från terrorism och terrorister. En sådan utfrysning av terrorister i samband med avskräckning torde kunna ge vissa resultat. Här spelar *collateral damage* en avgörande roll. Om civilbefolkningen blir upprörd och vill hämnas på de som utför drönarattackerna så finns risk att de allierar sig med terroristerna. Drönarattackerna får då en motsatt effekt till vad man önskar, samtidigt som de genererar mer terrorism.

¹⁴⁵ http://www.longwarjournal.org/threat-matrix/archives/2012/12/taliban_target_polio_vaccinati.php,
http://www.longwarjournal.org/threat-matrix/archives/2012/12/taliban_target_polio_vaccinati.php
besökt 3 januari 2013.

¹⁴⁶ http://www.nytimes.com/2012/12/30/world/asia/21-pakistan-tribal-policemen-are-found-shot-to-death.html?_r=0, besökt den 3 januari 2013.

¹⁴⁷ http://www.longwarjournal.org/archives/2012/03/taliban_commander_wa.php, besökt den 3 januari 2013.

¹⁴⁸ http://www.nytimes.com/2012/09/21/world/middleeast/assault-on-consulate-in-libya-a-terrorist-attack-white-house-says.html?_r=0, besökt den 3 januari 2013.

Om man ser till ökningen av antalet döda i terrordåd och ökningen av antalet självmordsdåd i jämförelse med ökningen av totala antalet terrordåd ger det indikationer på att den mest extrema formen av terrorism ökar samt att fler faller offer i dessa. Detta skulle kunna innebära, trots indikationerna på att antalet lyckade terrordåd minskat vilket jämförelsen av GTB samt RANDs statistik visar, att terrorismen möjligen har utvecklats mot att vara mer extrem och mer omfattande sett till utförandet och antalet offer.

5.8 Slutsatser

På det stora hela anser jag att det inte går att utläsa att en avskräckande effekt vad gäller terrorism föreligger i Pakistan sedan *targeted killings* med hjälp av drönare inleddes. Genomgången statistik ger en bild av ökad terrorism åren 2007-2009 jämfört med 2004-2006 och sedan en nedgång för 2010. Även om terrorismen i Pakistan 2010 är något lägre än året innan så är den avsevärt högre än före 2006, vilket utgör den brytpunkt då drönarattackerna började generera folkligt uppror i landet. Möjligen är USA:s skattning av terroristernas uppfattning om kostnader och fördelar med att utöva terrorism bristfällig. Det enda som kan sägas med säkerhet är att frågorna är fler än svaren vad gäller drönare och deras användning för *targeted killing* som verktyg mot terrorism. Vad som ytterligare krävs för att bedömma detta verktygs effektivitet är mer forskning samt noggrann uppföljning av utvecklingen i Pakistan. Speciellt med tanke på det närliggande återdragandet av trupper från Afghanistan. Och om Al Qa'eda inte längre verkar i FATA-området och det inte längre finns några amerikanska trupper kvar att skydda från talibanattacker från FATA-området är frågan; kommer USA att fortsätta med sina drönarattacker i området? Om inte, hur kommer då den politiska stabiliteten och säkerhetsläget i Pakistan att påverkas?

5.9 Förslag till forskning

Min studie har lett till en rad frågor gällande *targeted killings* och drönares lämplighet som medel för antiterrorism t.ex. hur detta påverkar möjligheterna att rekrytera nya terrorister för terrornätverk? Andra frågor gäller vilka politiska, kulturella och religiösa faktorer som har påverkat utvecklingen i Pakistan? Hur ser den pakistanska allmänheten på drönarattacker och terrorism? Hur ser de framgångsrika respektive misslyckade terrordåden ut med avseende på omfattning, inriktning m.m? Vilken koppling finns mellan drönarattacker och andra antiterrorverktyg när det gäller framgång respektive misslyckanden? Hur använder olika

länder drönerattacker? Med vilka resultat? Hur kommer morgondagens terrorister att använda drönartekniken?

Källförteckning

Arce M, Daniel G & Sandler, Todd, "Counterterrorism: A Game Theoretic Analysis", *Journal of Conflict Resolution*, 49:183, 2005, pp 183-200.

Aslam, M.W. "A Critical Evaluation of American Drone Strikes in Pakistan: Legality, Legitimacy and Prudence." *Critical Studies on Terrorism* 4.3 (2011): 313-29. Print.

Auerswald, David P., "Deterring Nonstate WMD Attacks", *Political Science Quarterly*, Volume 121, nr 4, 2006, pp 543-568.

Barnidge, Jr., Robert P., "A Qualified Defense of American Drone Attacks in Northwest Pakistan Under International Humanitarian Law", *Boston University International Law Journal*, Vol. 30:409, 2012, pp 409-447.

COT Institute for Safety, Security and Crisis Management, *Theoretical Treatise on Counterterrorism Approaches*, Transnational Terrorism, Security, and the Rule of Law, FP6 framework project, 2007. Tillgänglig på www.transnationalterrorism.eu.

Davis, Paul K. & Jenkins, Brian Michael, "A System Approach to Deterring and Influencing Terrorists", *Conflict Management and Peace Science*, nr 21, 2004, pp 3-15.

Fisher, Uri, "Deterrence, Terrorism, and American Values", *Homeland Security Affairs*, Vol. III, No. 1, 2007, pp 1-17.

Freedman, Lawrence. *Deterrence*. Cambridge, UK: Polity, 2004. Print.

Gearson, John, "Deterring Conventional Terrorism: From Punishment to Denial and Resilience", *Contemporary Security Policy*, 33:1, 2012, pp 171-198.

Graeme C. S. Steven & Rohan Gunaratna. *Counterterrorism: A Reference Handbook*. Santa Barbara, CA: ABC-CLIO, 2004. Print.

Gunaratna, Rohan & Nielsen, Anders, "Al Qaeda in the Tribal Areas of Pakistan and Beyond", *Studies in Conflict & Terrorism*, nr 31, 2008, pp 775-807.

Harvey, John. *Conventional Deterrence and National Security*. Fairbairn, A.C.T.: Air Power Studies Centre, 1997. Print.

Hudson, Leila, Owens, Colin S. & Callen, David J., "Drone Warfare in Yemen: Fostering Emirates through Counterterrorism?", *Middle East Policy*, Vol. XIX, No. 3, 2012, pp. 142-156.

Long, Austin G., "From Cold War to long war : lessons from six decades of Rand deterrence research", Santa Monica, CA, RAND Corporation, 2008.

McCrisken, Trevor. "Ten Years On: Obama's War on Terrorism in Rhetoric and Practice", *International Affairs*, 87:4, 2011, 781-801. Print.

Ofek, Hillel, "The Tortured Logic of Obama's Drone War", *The New Atlantis*, nr 27, 2010, pp. 35-44.

Sandler, Todd, "Collective Versus Unilateral Responses to Terrorism", *Public Choice*, nr 124, 2005, pp 75-93.

Snyder, Glenn H., *Deterrence and Defense: Toward a Theory of National Security*. Princeton, New Jersey: Princeton University Press, 1961. Print.

Trager, Robert F. & Zagorcheva, Dessislava P., "Deterring Terrorism It Can Be Done", *International Security*, Vol. 30, No. 3, 2006, pp. 87-123.

United States Department of State Office of the Coordinator for Counterterrorism, *Country Reports on Terrorism 2005*, 2006.

United States Department of State Office of the Coordinator for Counterterrorism, *Country Reports on Terrorism 2008*, 2009.

Williams, Brian G., "The CIA's Covert Predator Drone War in Pakistan, 2004-2010: The History of an Assassination Campaign", *Studies in Conflict & Terrorism*, nr 33, 2010, pp 871-892.

Wilner, Alex S., "Targeted Killings in Afghanistan: Measuring Coercion and Deterrence in Counterterrorism and Counterinsurgency", *Studies in Conflict & Terrorism*, 33:4, 2010, pp 307-329.

Wilner, Alex S., "Deterring the Undeterrable: Coercion, Denial, and Delegitimization in Counterterrorism", *Journal of Strategic Studies*, 34:1, 2011, pp 3-37.

Yin, Robert K. *Fallstudier: Design och Genomförande*. Malmö: Liber, 2006. Print.

Internetadresser

<http://www.forsvarsmakten.se/sv/Materiel-och-teknik/Avvecklade-materielsystem/UAV-systemet-Ugglan/>, besökt den 2 januari 2013.

<http://www.forsvarsmakten.se/k3/Om-forbandet/UAV-Unmanned-Aerial-Vehicle/>, besökt den 2 januari 2013.

<http://www.generationaldynamics.com/cgi-bin/D.PL?xct=gd.e091020>, besökt den 3 januari 2013.

http://www.nytimes.com/2013/01/04/world/asia/us-drone-strike-is-said-to-kill-a-top-pakistani-militant.html?_r=0, besökt 3 januari 2013.

<http://www.satp.org/satporgrp/countries/pakistan/database/Fidayeenattack.htm>, besökt den 18 december 2012.

<http://www.start.umd.edu/gtd/>, besökt den 18 december 2012.

http://smapp.rand.org/rwid/search_form.php, besökt den 18 december 2012.

<http://www.satp.org/satporgrp/countries/pakistan/database/casualties.htm>, besökt den 18 december 2012.

<http://www.defense.gov/News/NewsArticle.aspx?ID=44914> besökt 2 januari 2013.

<http://edition.cnn.com/2001/US/09/20/gen.bush.transcript/> besökt den 2 januari 2013.

http://www.fbi.gov/wanted/wanted_terrorists besökt den 2 januari 2013.

<http://www.whitehouse.gov/blog/2009/03/27/a-new-strategy-afghanistan-and-pakistan>, besökt 2 januari 2013.

http://www.longwarjournal.org/threatmatrix/archives/2012/12/taliban_target_polio_vaccinati.php besökt 3 januari 2013.

http://www.nytimes.com/2012/12/30/world/asia/21-pakistan-tribal-policemen-are-found-shot-to-death.html?_r=0, besökt den 3 januari 2013.

http://www.longwarjournal.org/archives/2012/03/taliban_commander_wa.php, besökt den 3 januari 2013.

http://www.nytimes.com/2012/09/21/world/middleeast/assault-on-consulate-in-libya-a-terrorist-attack-white-house-says.html?_r=0, besökt den 3 januari 2013.

<http://www.ne.se> besökt den 20 december 2012.